

2017

Archeologienota Gaardeniersweg 2 te Gent (Oost-Vlaanderen).

ADEDE Archeologisch Rapport 172

JANSSENS DAVID

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 172

Archeologienota Gaardeniersweg 2 te Gent (Oost-Vlaanderen).

JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Bart De Smaele, Hadewijch Pieters
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 12 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 18 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 18 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 20 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 20 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 22 -
3.2.3	Bodem	- 22 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 23 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 28 -
3.3.3	Historische kaarten.....	- 31 -
3.3.3.1	Kaart van Jacob van Deventer (1559).....	- 31 -
3.3.3.2	Kaart van Horenbault (1619)	- 32 -
3.3.3.1	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 34 -
3.3.3.1	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 35 -
3.3.3.2	Topografische kaart Vandermaelen (1846 – 1854).....	- 36 -
3.3.3.3	Kaart van Saurel 1878.....	- 37 -
3.3.3.4	Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw.....	- 38 -

3.3.3.5	Luchtfoto 1971 & 1979 -1990.....	- 39 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 41 -
4	Besluit.....	- 44 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 44 -
4.1.1	Archeologische waardering.....	- 44 -
4.1.2	Potentieel tot kennisvermeerdering	- 44 -
4.1.3	Afweging verder onderzoek	- 45 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 46 -
5	Bibliografie.....	- 47 -
6	Lijst van plannen.....	- 48 -
7	Lijst van figuren	- 49 -
8	Bijlagen	- 50 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017C426
Site	Gent - Gaandeniersweg
Projectsigle ADEDE	GEN-GAA
Ligging	Gaandeniersweg 2 9000 Gent
Bounding Box	Punt 1 (NW): X: 1041555,474m Y: 195717,058m Punt 2 (ZO): X: 104209,73m Y: 195626,937m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	GENT, Afd. 7, Sectie G, nr. 65F Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureaustudie
Opdrachtgever	GANDAE VZW
Aard van de vervolgwerven	Afbraak van twee bestaande loodsen en bouw nieuwe loods op zelfde locatie
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Bart De Smaele 2015/00070 Hadewijch Pieters 2017/00168
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens D., 2017, Archeologienota Gaardeniersweg 2 te Gent (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 172, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 6040m ²
Periode uitvoering	Maart - april 2017
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Bureauonderzoek, archeologienota
Verstoorde zones	Zie plannr. 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

GENT - GAARDENIERSWEG

Plannr. 1
Topografische kaart

2017C426 06/04/2017

© AGIV

Legende

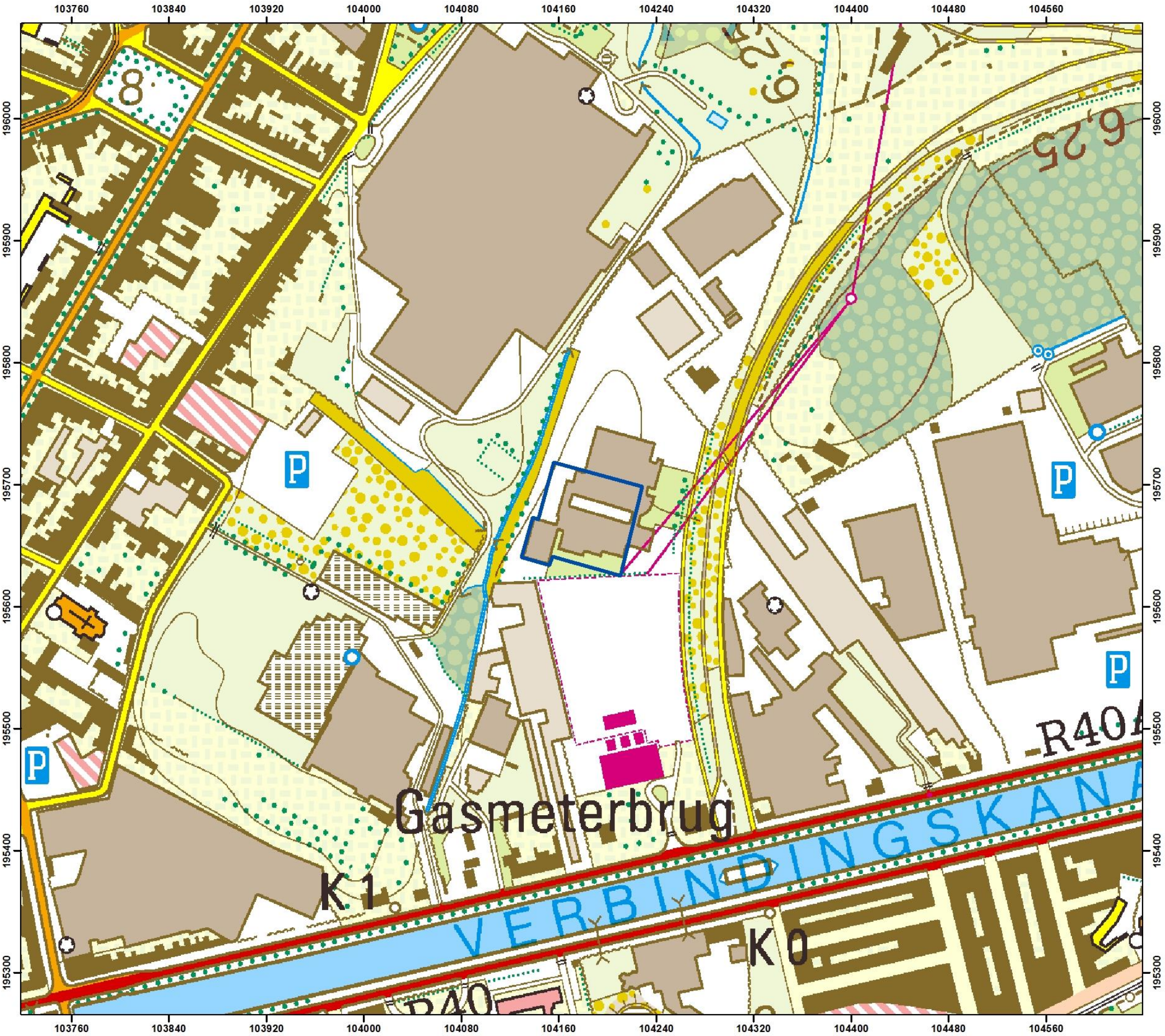
Projectgebied

N

0

225

Meter

GENT - GAARDENIERSWEG

Plannr. 2
Orthofoto 2016

2017C426 06/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

N

0 75

Meter

GENT - GAARDENIERSWEG

Plannr. 3	GRB
-----------	-----

2017C426

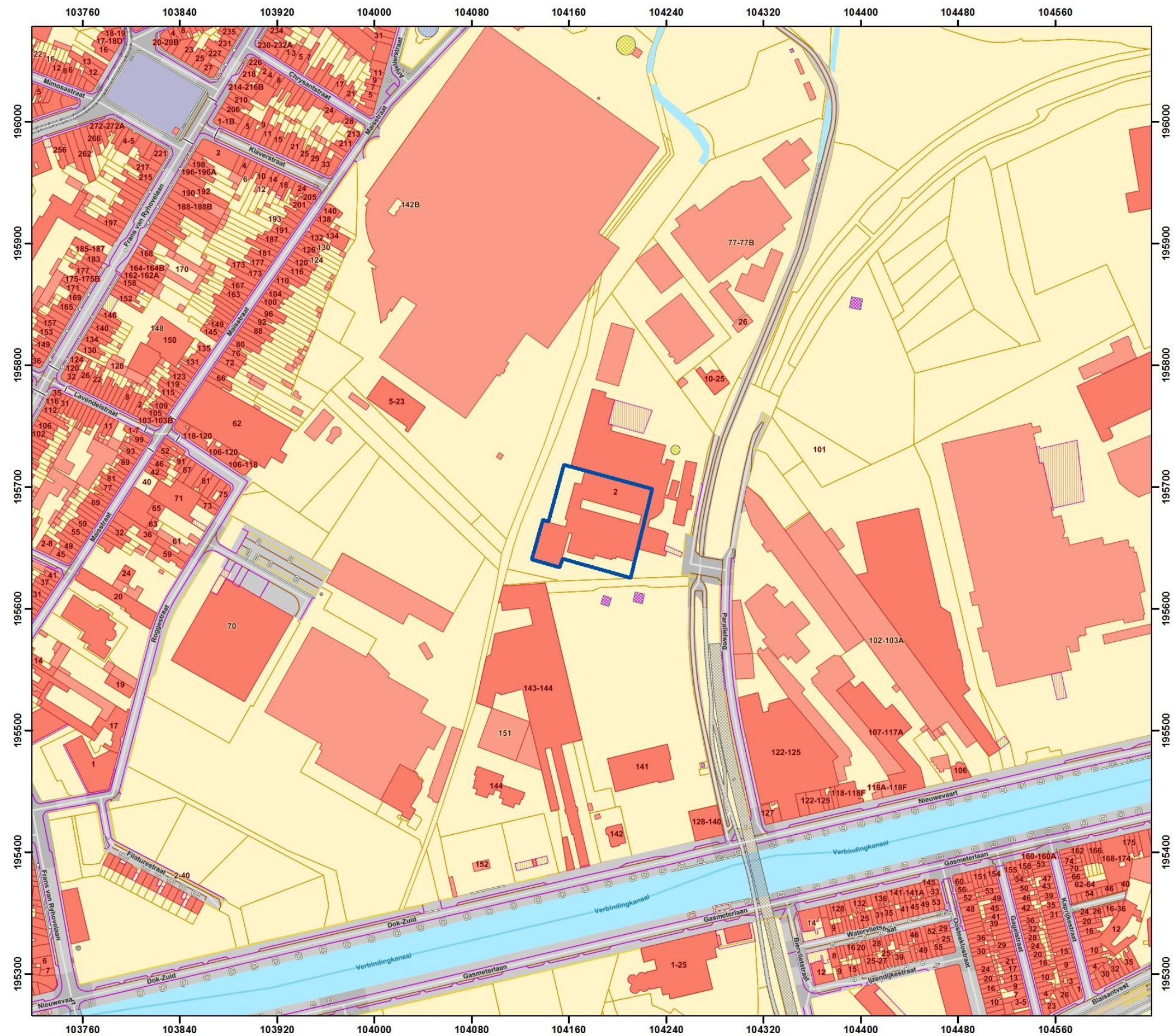
06/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebiet

GENT - GAARDENIERSWEG

Plannr. 4
Verstoorde zones

2017C426 06/04/2017

© AGIV

Legende

Projectgebied

Bestaande verharding

Bestaande loodsen

N

0

50

Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het onderzoeksgebied werd tot op heden nog geen archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn wel een aantal CAI-meldingen terug te vinden die in de databank van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) zijn opgenomen. Deze meldingen geven zicht op een rijk archeologisch verleden in het gebied en worden besproken in §3.4 *Archeologische situering van het projectgebied*.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een geplande stedenbouwkundige vergunning voor een projectgebied dat niet gelegen is binnen een vastgestelde archeologische zone. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt meer dan 3000m² en de totale oppervlakte van de geplande bodemingreep bedraagt meer dan 5000m². De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?

- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Op de locatie binnen het terrein van GANDAE VZW bevinden er zich momenteel twee loodsen.

2.5 Beschrijving geplande werken

Deze vergunningsaanvraag is de derde aanvraag van het masterplan, een eerste fase is reeds vergund, een tweede is in behandeling. De opdeling zowel in aanvraag als in uitvoering is noodzakelijk opdat de bedrijfsactiviteiten op de site zouden kunnen blijven doorgaan. Ook de uitvoeringstermijn en realisatie zijn verschillend in de tijd gespreid. Tussen iedere realisatie zal er een verhuis van functies en activiteiten plaats vinden. Er wordt een vergunning gevraagd voor het slopen van bestaande loodsen en het bouwen van een nieuwloods. Het goed is gelegen in de Gaardeniersweg 2 te Gent. Het perceel valt onder toepassing van het ruimtelijk uitvoeringsplan Afbakening Grootstedelijk Gebied Gent. In het kader van het stadsontwikkelingsproject aan de voormalige UCO-site (Het dossiernummer van Ruimte Vlaanderen Oost-Vlaanderen is 8.00/44021/3805.38) zal de Lieve, die op dit moment nog ingekokerd is, terug open gelegd worden. Dit zorgt voor een extra buffer aan de noordwestzijde tussen de site en de toekomstige weg die eveneens aangelegd wordt in het kader van het stadsontwikkelingsproject aan de voormalige UCO-site. Een deel van de bestaande word gesloopt. Op dezelfde plaats wordt een nieuwe functionelere loods gebouwd. De loods heeft een hoogte van 6m45 dit is dezelfde hoogte als een reeds vergunde loods. De vloerpas is gelijkgenomen aan deze van de vergunde loods. Deze pas wordt de nulpas genoemd. De nieuwe loods wordt aan de voorgevel en rechterzijgevel omsloten door bestaande loodsen. De constructie wordt gerealiseerd met betonnen kolommen en gelamelleerde houten balken. De gevels worden bekleed met grijze bardageplaten. Op het dak worden steeldeck, isolatie en EPDM geplaatst. De afstand tot aan de dichtstbijzijnde perceelsgrenzen bedraagt 8m. Er wordt geen nieuwe hemelwaterput geplaatst aangezien de bestaande hemelwaterput van 10.000 liter in die maten gedimensioneerd is dat het voldoet aan de te verwachten hergebruik. De bestaande infiltratie voorziening wordt uitgebreid. De niveaus van de aan te leggen riolering zijn afhankelijk van de bestaande niveaus¹.

¹ Info opdrachtgever

2.6 Randvoorwaarden

Het terrein is op dit ogenblik fysiek ontoegankelijk ten gevolge van de bestaande bebouwing. De sloop wordt pas aangevat nadat de stedenbouwkundige vergunning verkregen werd.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

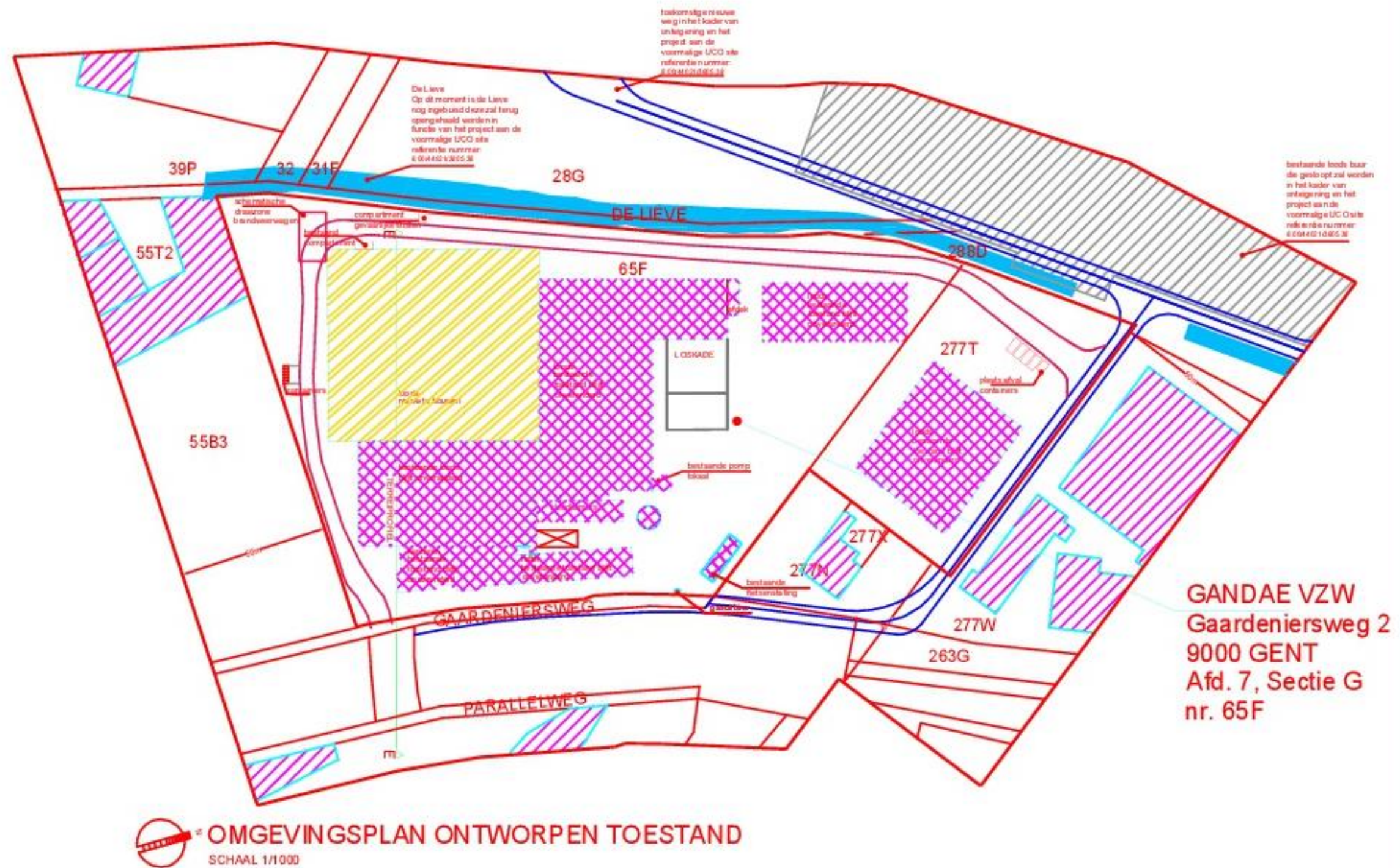
Overzicht geconsulteerde kaarten:

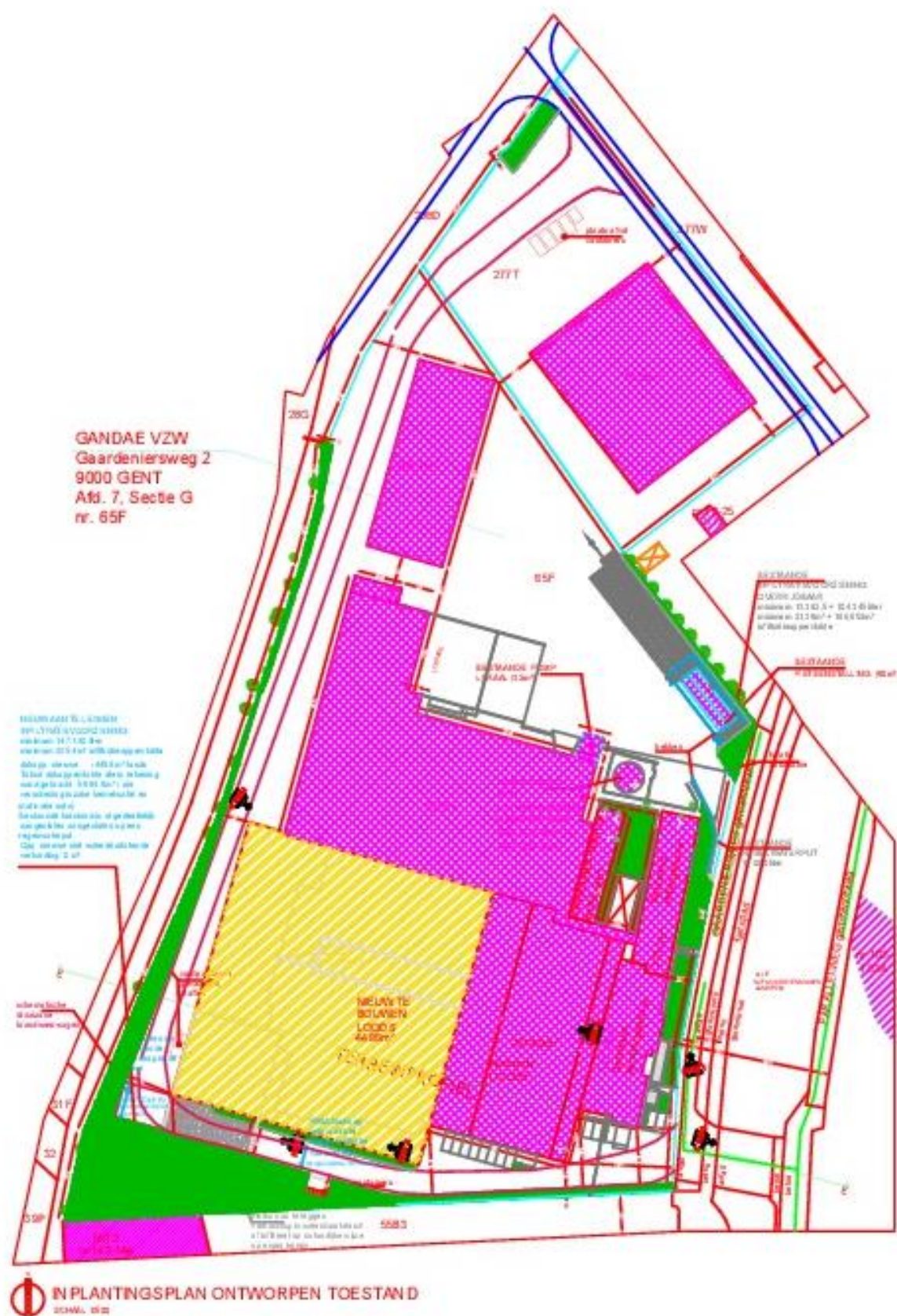
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand

- Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Jacob van Deventer, 1559
 - Civitates Orbis Terrarum, 1571-1617
 - Kaart van Hondius en De Wit, 1649
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Kaart van Probst, 1780
 - Vandermaelen kaarten, 1846-1854
 - Parcellair Plan van Gérard, 1855-1857
 - Topografische kaarten van België
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

Model 1 (cont.)

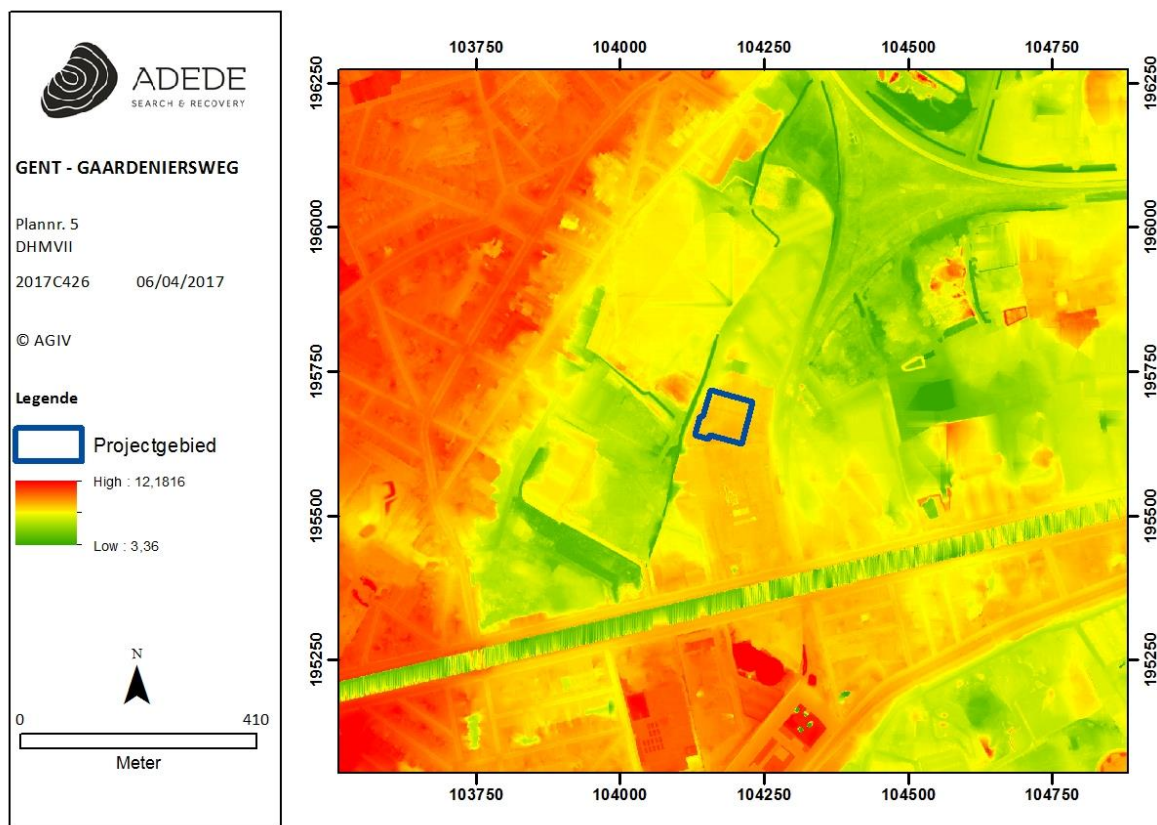

3 Assessmentrapport

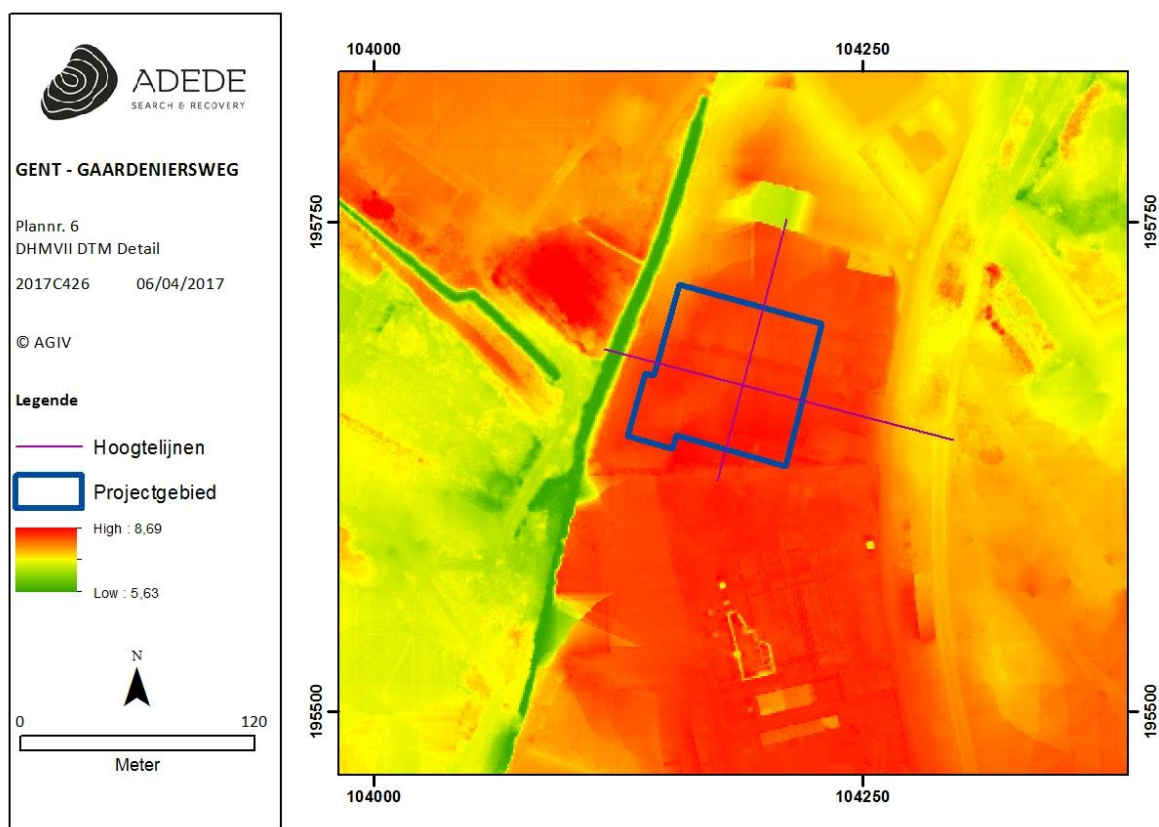
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied is gesitueerd langs de Gaardeniersweg, gelegen in de binnenstad van Gent. De stad Gent is gelegen in de noordelijke laagvlakte van België en vertoont zachte glooiingen die nergens boven de 50m hoogte reiken. Gent heeft haar ontstaan te danken aan de economisch gunstige ligging bij de samenvloeiing van de Leie en de Schelde. De valleien van deze twee rivieren wisselen af met zandige opstuwingen, die zelden hoger dan 15m boven de zeespiegel reiken. De hoogste opstuwing is de Blandijnberg, met een hoogte van 29,10m TAW. Deze heuvel vormt samen met de rondom liggende dalbodem grosso modo de twee hoofdelementen waaruit de Gentse binnenstad bestaat.

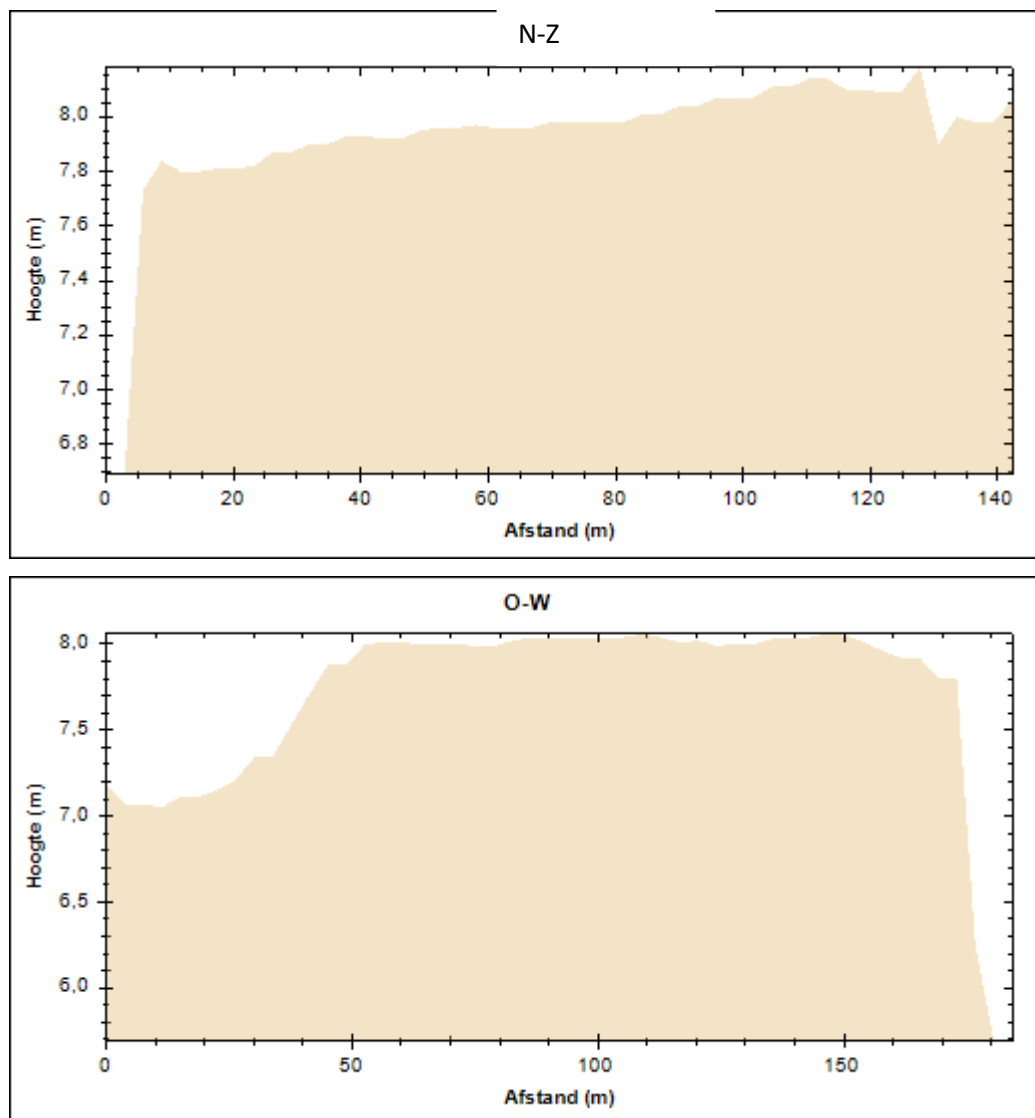
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Het projectgebied is buiten de historische kern van de stad Gent, ten westen bepaalt de Lieve de grens van Gandae vzw met het naburig perceel, de UCO site.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Het projectgebied heeft een gemiddelde hoogte van 8m TAW, waarbij het onderzoeksgebied een hoogteverschil kent van slechts 20 cm.

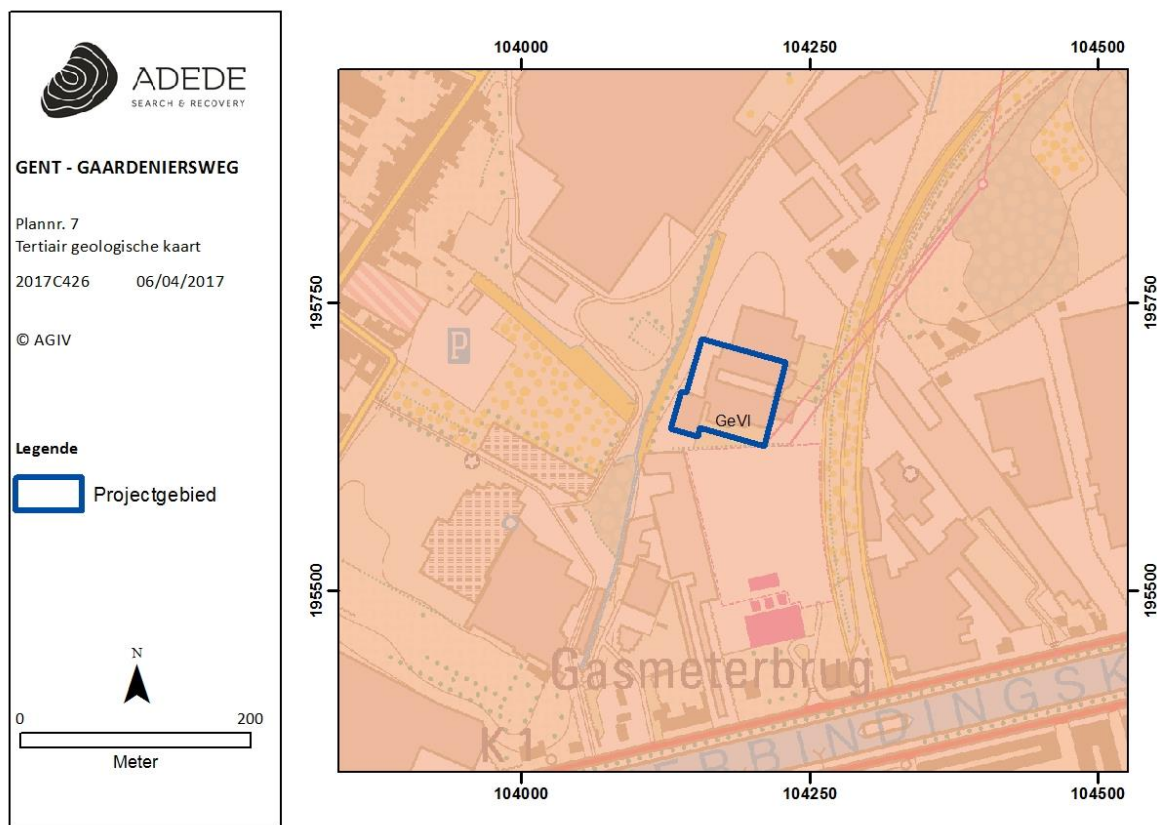
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de quataire afzettingen weer. De top van het Tertiaire niveau ligt tussen de -5 en -10m TAW. Op de tertiair geologische kaart is te zien dat net onder de quataire afzettingen de Formatie van Gentbrugge gelegen is, meer bepaald het **Lid van Vlierzele (GeVI)**. De formatie maakt deel uit van de Ieper Groep, dagzoomt in Oost- en West-Vlaanderen en bereikt haar maximale dikte van 50m in het noorden van België. De sedimenten, bestaande uit klei-, silt- en zandlagen werden afgezet in de zee die het

noorden van België bedekte in het Ypresiaan (Vroeg-Eoceen). Tevens worden deze sedimenten gekenmerkt door zeldzame macrofossielen. De Formatie van Gentbrugge omvat drie leden: aan de basis het Lid van Merelbeke (siltige klei en kleig silt), gevolgd door het Lid van Pittem en Vlierzele. Laatstgenoemde leden zijn zeer moeilijk te onderscheiden. Beide worden gekenmerkt door glauconiethoudend, fijn tot middelmatig zand en silt waarbij de gelaagdheid (horizontaal en kruisgewijs) wordt verstoord door bioturbatie. De leden verschillen van mekaar in kleigehalte. Het Lid van Pittem bestaat uit glauconiethoudende laagjes kleig-siltig zeer fijn zand met kleig-zandige grove silt. In de sedimenten werden getijdegeulen uitgeschuurd waardoor de dikte van de leden enorm kan variëren. Het Lid van Vlierzele en dat van Pittem hebben een maximale dikte van respectievelijk 20m en 15 à 20m. Tevens komen zandsteenbanken (gelithificeerd zand) voor, die in dunne pakketten uiteen kunnen vallen. Deze worden bij het lid van Pittem gekenmerkt door de plaatselijke aanwezigheid van grote hoeveelheden fossielafdrukken.

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De quartair-geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat in het projectgebied Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het projectgebied behoren tot **type 3a**. Het gaat om fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Deze sedimenten worden gevolgd door eolische afzettingen (zand tot silt) van het Laat-Pleistoceen, mogelijks Vroeg-Holocene en/of hellingsafzettingen van het quartair. Het betreft zand tot zandleem, te wijten aan de noordelijke ligging van het onderzoeksgebied binnen Vlaanderen. Tenslotte komen er nogmaals fluviatiele afzettingen voor, zowel organochemisch en primair, daterend van het Holocene of mogelijks Tardiglaciaal.

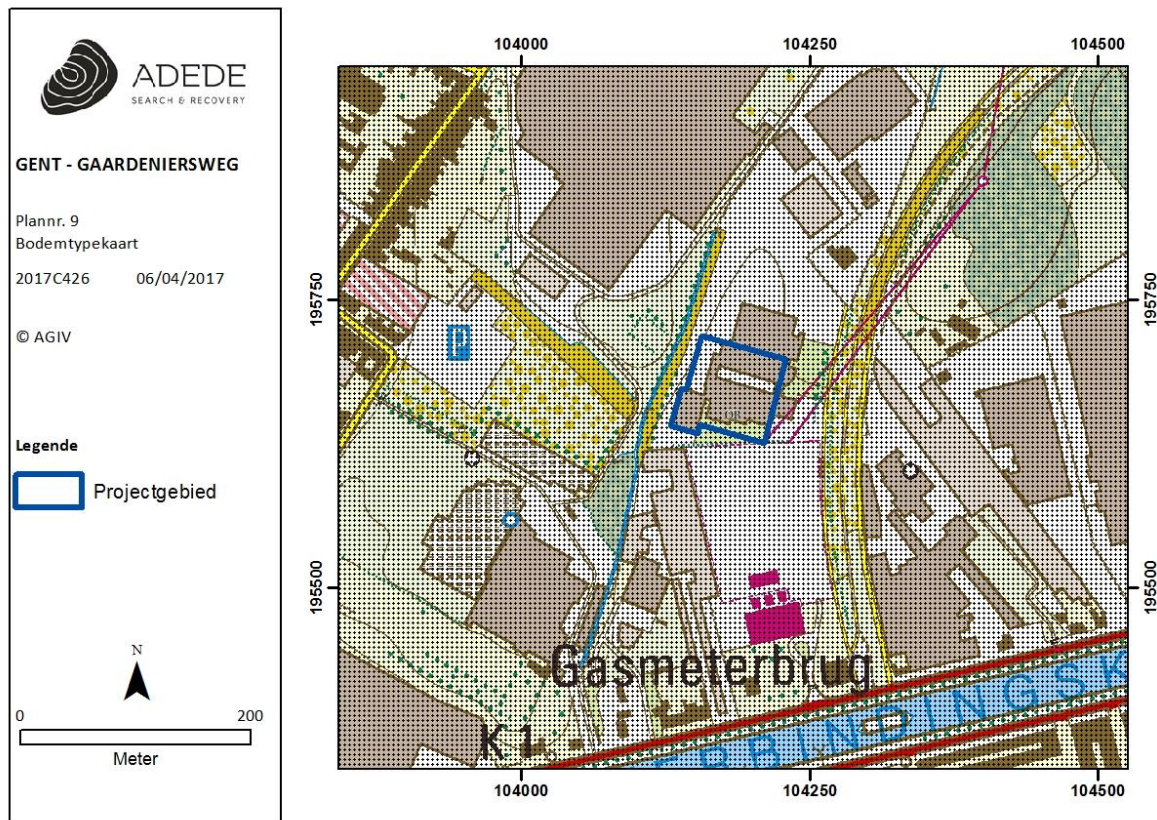
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, de potentiële bodemerosiekaart, de erosiegevoeligheidskaart, het bodemgebruiksbestand en het gewestplan besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

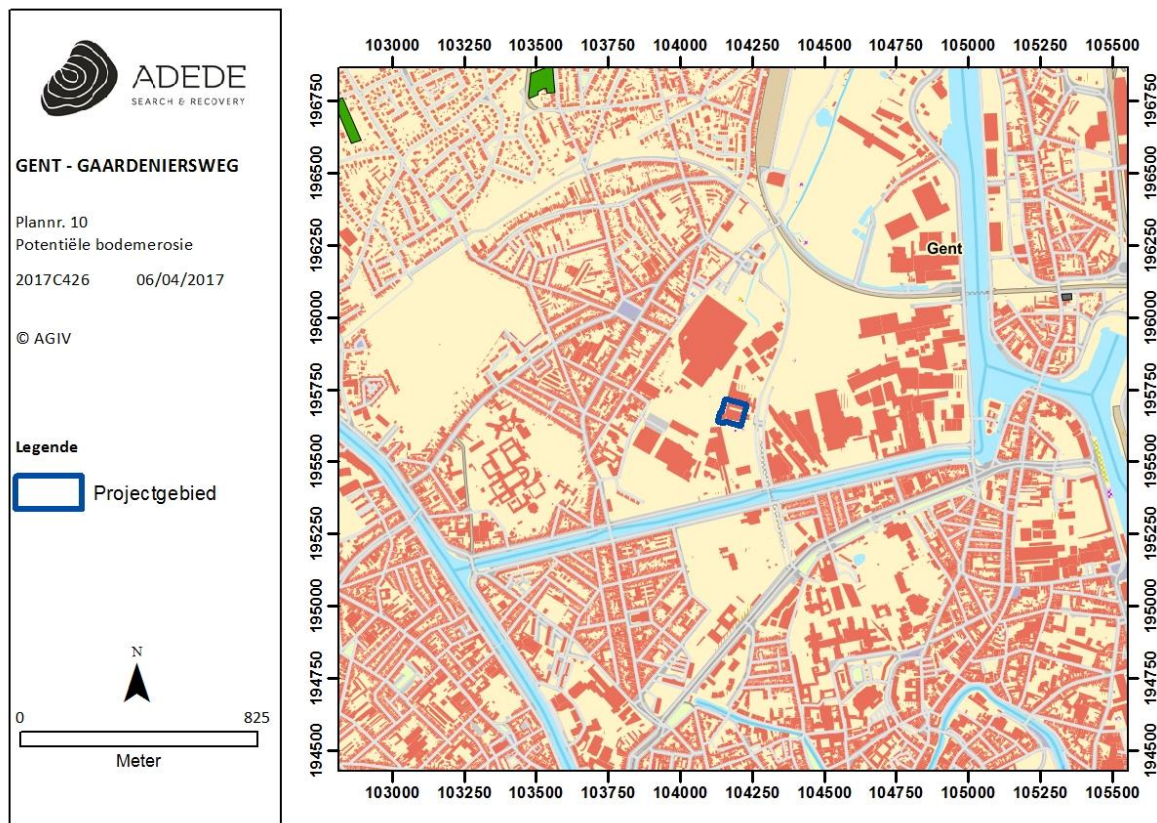
Op de bodemtypekaart staat het projectgebied gekarteerd als OB, wat duidt op een bebouwde zone waarbij het bodemprofiel gewijzigd of vernietigd is door ingrepen van de mens. Deze bodems weerspiegelen niet het originele bodemprofiel. Binnen een straal van 500m komen geen andere bodemtypes voor.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

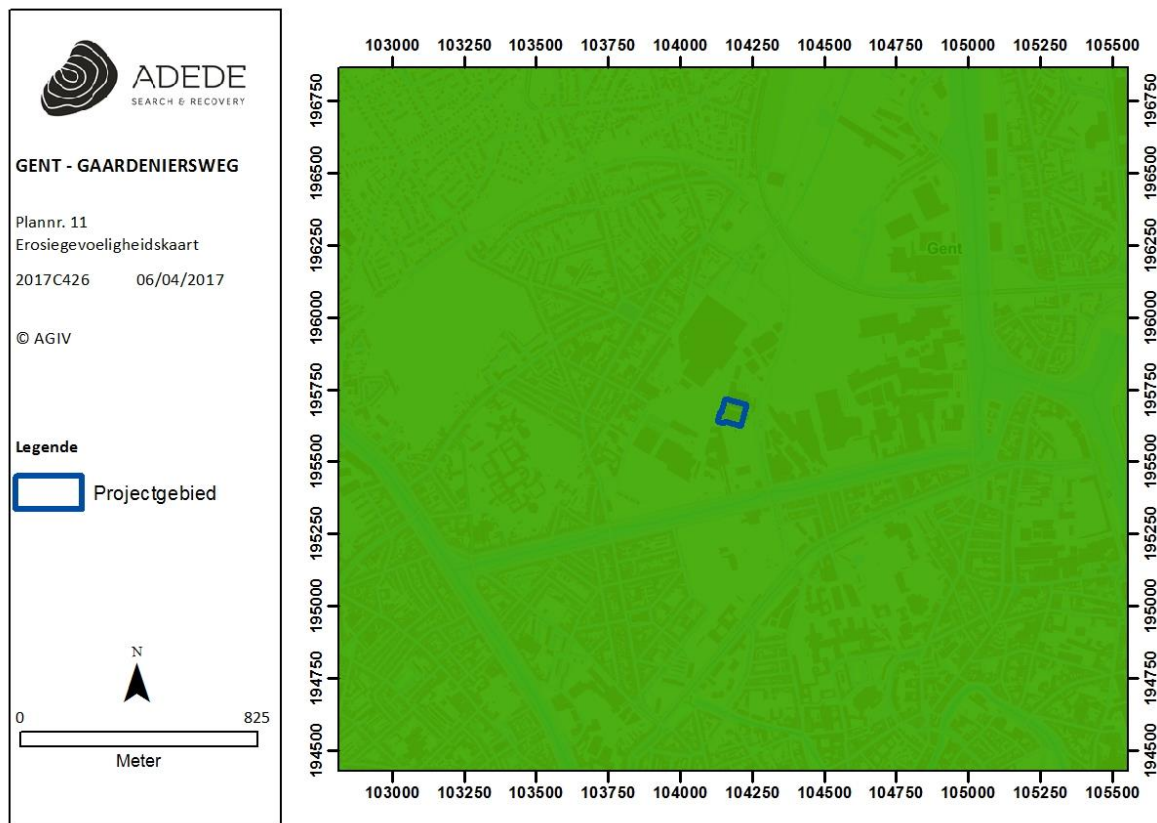
Aan de hand van de potentiële bodemerosiekaart kunnen geen uitspraken gedaan worden naar bodemerosierisico's. Het dichtstbijzijnde gekende perceel, dat een verwaarloosbare erosie weergeeft, ligt op ruim 1 kilometer van het onderzoeksgebied.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten, die zoals de naam laat vermoeden een inschatting maakt per gemeente, staat het projectgebied ingekleurd als donkergroen, wat neerkomt op zeer weinig erosiegevoelige bodems.

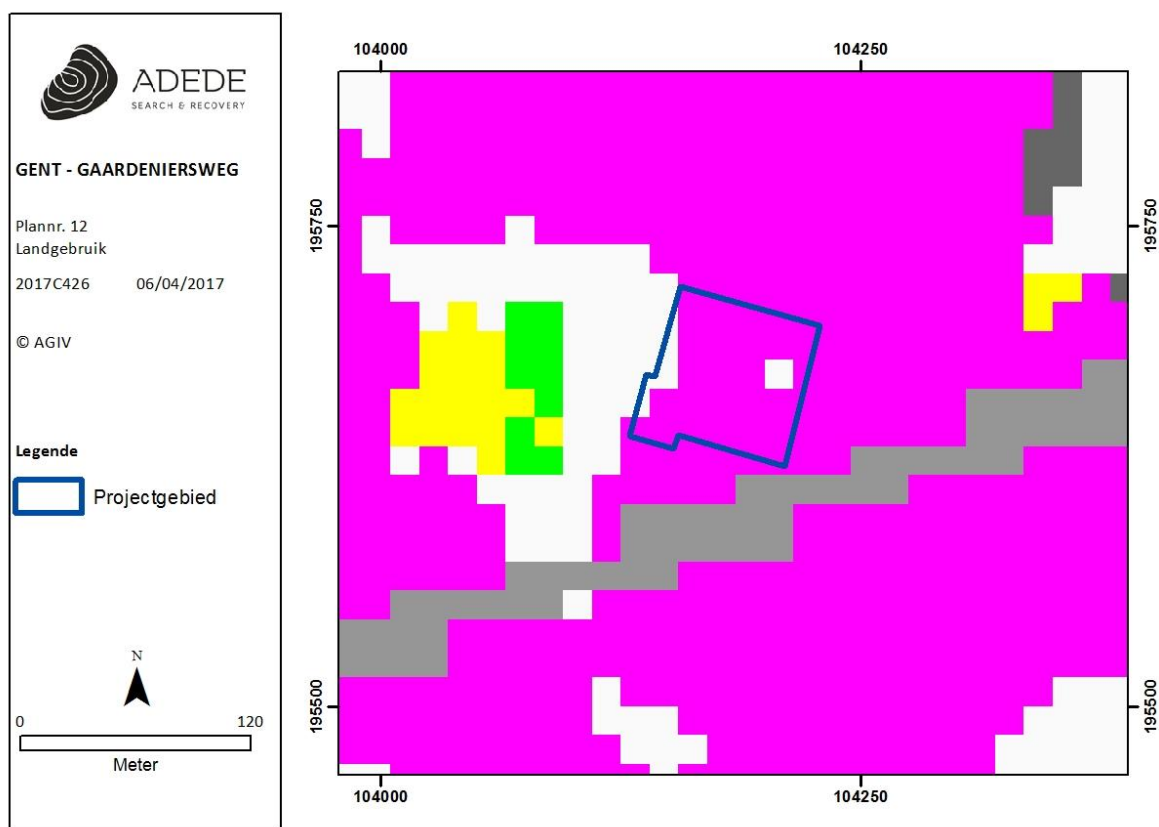

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruik gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

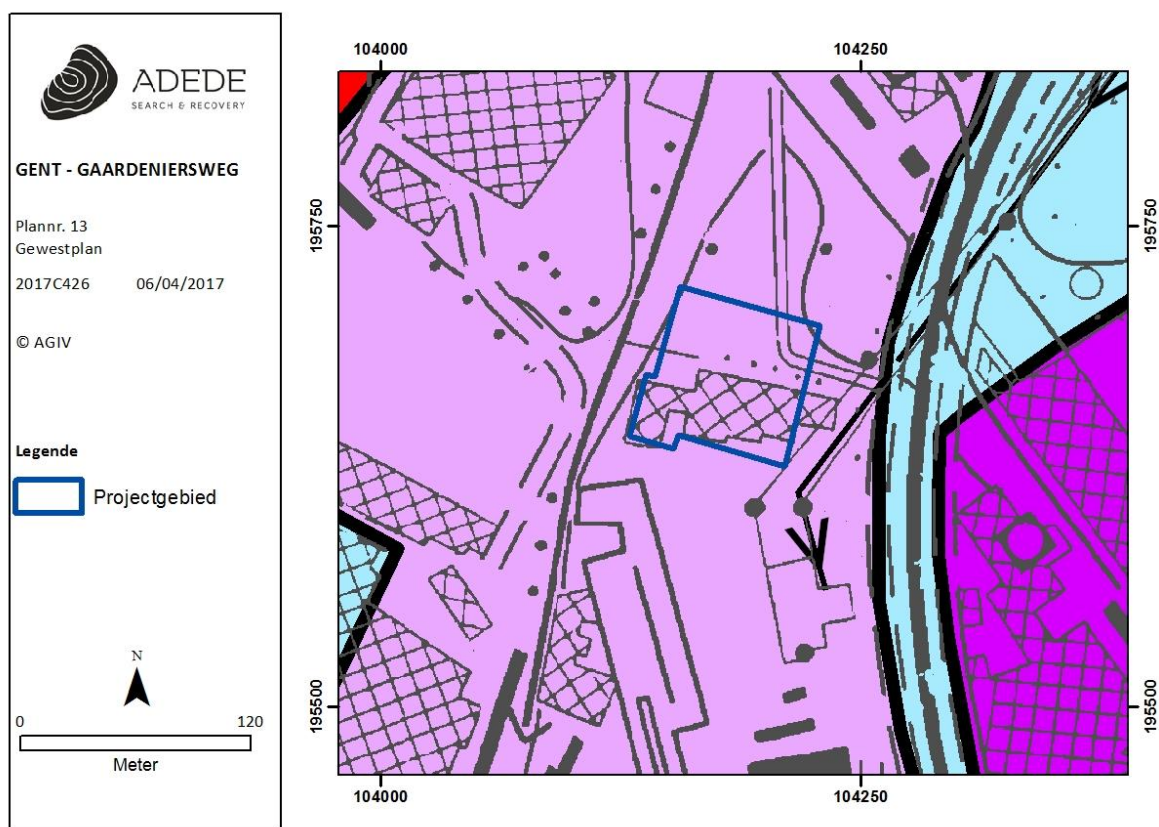
- **Industrie- en handelsinfrastructuur:** Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door artificiële structuren. Deze infrastructuur (gebouwen, loodsen, ...) hebben een industriële of handelsfunctie. Het grootste deel van het onderzoeksgebied is hiervoor in gebruik.
- **Akkerbouw:** Hierbij wordt de bodem gebruikt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland.
- **Gewestweg:** Wegen die bij wet gecatalogeerd zijn als gewestweg. Dit is enkel een klein deel aan de rand van het onderzoeksgebied.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruikskaart.

3.2.3.5 Gewestplan

Het onderzoeksgebied is ingedeeld als ambachtelijke bedrijven en kmo's op het gewestplan (1100).

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

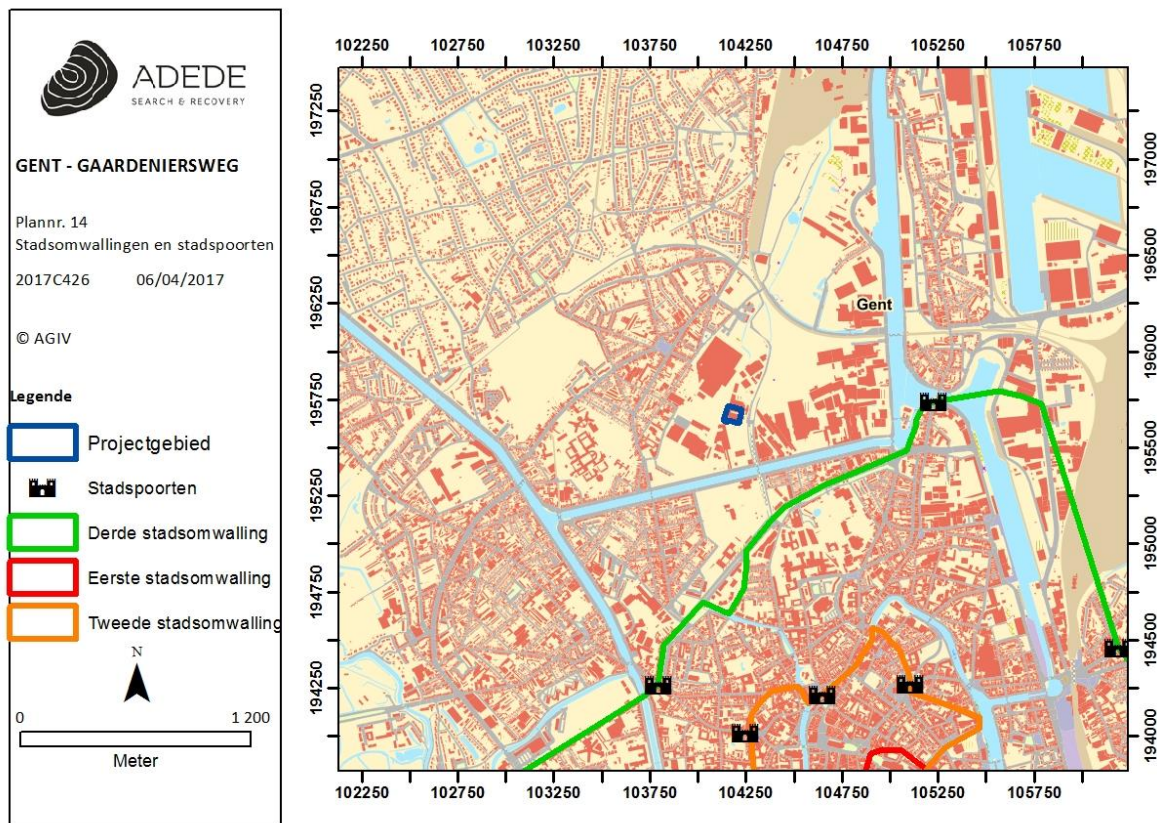
3.3.1 Algemene historische situering

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de historische stadskern van Gent. In de late 10de eeuw werd de eerste omwalling reeds overschreden en ontplooidde de oorspronkelijke handelsnederzetting zich in westelijke richting tot over de Leie. Deze uitbreiding was het gevolg van zowel economische als demografische groei. De onregelmatige vorm van de Gentse binnenstad (ook wel De Kuip genoemd) is een weerspiegeling van de grachtengordel van omstreeks 1100 waarbij delen van de Schelde en de Leie werden aangevuld met gegraven grachten. Langzamerhand verplaatsten de handels- en havenactiviteiten zich van de Schelde naar de Leie: de binnenhaven ontwikkelde zich aldus vanaf de 13de eeuw². Tegen het einde van de 14de eeuw had de inmiddels derde Gentse stadsomwalling een omtrek bereikt van ongeveer 12,5 kilometer. Van het omwalde gebied van ca. 644ha was slechts 200ha bebouwd³.

² L. Charles & M.C. Laleman, *Het Gent Boek*, Gent, 2006, p. 51. & M.C. Laleman et al., *Het Panoramisch Gezicht op Gent 1534*, *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis & Oudheidkunde te Gent*, nr. 68, 2014, Gent, p. 167.

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122210>

Figuur 11. Situering van het projectgebied met aanduiding stadsomwallingen en -poorten

Gedurende de 13de eeuw, tijdens relatief vredige tijden, was het voornamelijk de gunstige ligging van Gent aan Vlaanderens twee belangrijkste rivieren die voor de ontwikkeling van de binnenhaven zorgde en bijgevolg voor de ontwikkeling van Gent tot middeleeuwse grootstad. Hoewel Gent zich in het binnenland bevindt, is de stad nooit opgehouden deze gunstige natuurlijke waterverbindingen verder te benutten. Aansluiting met het internationale zeevaartverkeer werd verkregen door, naar gelang de economische en politieke eisen, kanalen te graven in verschillende richtingen. Zo werd bijvoorbeeld reeds in het midden van de 13de eeuw de Lieve uitgegraven om een verbinding te creëren met Brugge en Damme⁴. Dankzij het valoriseren van deze waterwegen en de aansluiting die werd gevonden met het internationale zeevaartverkeer bleef de stad groeien. Langzamerhand werden de onbebouwde zones in het stadscentrum opgevuld en pas aan het einde van de 15de eeuw en het begin van de 16de eeuw werden aanpassingen aan de omwalling nodig. Herhaaldelijke aanvallen en oorlogen hadden een versterkte stadsomwalling tot gevolg. De meest ingrijpende wijzigingen vonden plaats in 1539-1540 wanneer de stad gedeeltelijk werd ontmanteld, de binnenpoorten werden afgeschaft en een dwangburcht werd opgericht. Dit bastion werd al snel

⁴ J. Decavele, *De eeuwenoude Gentse zeehavenambitie*, Gent, 2010, pp. 1-2.

terug verlaten en gedeeltelijk ontmanteld, maar de dringende noodzaak voor een aaneensluitende stadsversterking met dammen, vesten en bastions bestand tegen de nieuwe krijgsmiddelen bleef bestaan⁵. In diezelfde periode (na 1530) kende Antwerpen een snelle groei tot belangrijk handelscentrum. Als reactie hierop richtten de Gentenaren hun blik richting Westerschelde in plaats van het Zwin, dat ondertussen verzand was, als uitweg naar de zee. Om verbinding te maken met de toenmalige voornaamste commerciële ader van Europa was een vorstelijk octrooi nodig. Gezien Keizer Karel V zijn geboortestad genegen was, liet hij in 1545 door landmeter Frans van de Velde een kanaalplan ontwerpen. Twee jaar later werd de toestemming verleend om met graafwerken te beginnen voor een kanaal tussen Gent en de Landdijk. Nog eens twee jaar later werd een doorsteek gemaakt naar de Westerschelde en werd er een schutsluis gebouwd. De Gentenaren hadden, ondanks hevige protesten van de Antwerpenaren die de concurrentiestrijd al voelden aankomen, eindelijk hun kanaal en hun sas. Op die manier werd -via de zogenaamde Sasse Vaart- een nieuwe rechtstreekse verbinding gecreëerd met de Westerschelde en zo ook met de zee. Keizer Karel toonde zijn steun aan het Gentse project in 1556 door er ostentatief gebruik van te maken om naar Vlissingen te varen alwaar hij verder afreisde naar Spanje⁶. De Sassevaart vertrok vanuit Gent ter hoogte van de huidige Sassekaai, aan het huidige Neuseplein/Gent Tolpoort. Een verbinding tussen de Sassevaart en de Lieve werd gevormd door het Meerhemkanaal, dat ook wel Schipgracht of Burggravenstroom werd genoemd.

De voormalige UCO-site ligt nabij wat de kern moet geweest zijn van het Oude Wondelgem of het Wondelgem binnen het Vrije van Gent. Reeds in de 6de eeuw van onze tijdsrekening was Gent omgevend door een krans van middeleeuwse nederzettingen⁷. Dit was ook het geval ten noordwesten, waar het oude Wondelgem en noordwaarts daarvan Marca-Vroonstalle (de tegenwoordige gemeente Wondelgem) lagen. Vroonstalle was trouwens het belangrijkste uitbatingencentrum met hoeve van het Merovingische kroondomein Marka. Wondelgem en Vroonstalle zijn een Merovingisch toponiem. De eerste vermelding (Gundinglehem) komt pas de eerste maal voor in een oorkonde van 967 over de bezittingen van de Sint-Baafsabdij. De oude Sint-Catharinakerk, parochiekerk van Wondelgem, wordt in de literatuur vermeld als een natuurstenen Romaanse kerk uit het begin van de 12de eeuw. In 1200 werd Wondelgem een zelfstandige nederzetting met als volgende grenzen: ten noorden liep de Durme-Kale; ten oosten vloeide de Schipgracht en de Lieve; ten westen werd Wondelgem gescheiden van Mariakerke door een grens die uitliep op de Rietgracht die dan in zuidwestelijke richting afboog. De Sint-Catharinakerk werd in volle beeldenstormtijd (1579) verwoest

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122210>

⁶ L. Charles & M.C. Laleman, *Het Gent Boek*, Gent, 2006, p. 138 ;p. 143 & J. Decavele, *De eeuwenoude Gentse zeehavenambitie*, Gent, 2010, pp. 1-2.

⁷ DE POTTER, F. & BROECKAERT, J., *Geschiedenis van de gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen. 2e deel Evergem, Loochristi, Heusden, Wondelgem, Melle, Sleidinge*, Gent, 1865, p. 1-57; <https://stad.gent/wondelgem/over-dewijk/geschiedenis-van-wondelgem>;

en stond in de omgeving van de huidige watertoren (hoek Anjelierstraat-Maïsstraat). Bij het herstel van onze gewesten na de beeldenstormtijd werd er besloten om de nieuwe Sint-Catharinakerk in Vroonstalle te bouwen, op het gedeelte van Wondelgem buiten het Vrije van Gent. De Rietgracht (huidige Grensstraat) scheidde beide Wondelgemdelen. In 1683 werd daar de eerste steen gelegd van de nieuwe Sint-Catharinakerk. De oude kerk zou dan volledig gesloopt zijn. Wondelgem is lange tijd een landelijke omgeving gebleven met boerderijen en walsites. Door de nabijheid met Gent en de aangename ligging bouwden rijke families er al gauw hun luthoven. In de 19de-20ste eeuw ontstond een stedelijk gordelweefsel met enerzijds de fijnmazige structuur van een woonwijk en anderzijds de weinig doordringbare nevenschikking van bedrijfsgebouwen. In 1827 startte een grootschalige aanleg van haveninfrastructuur te Gent⁸. De Sassevaart werd omgevormd tot het kanaal Gent-Terneuzen. Daarna werden op de linkeroever textielfabrieken opgetrokken door o.a. Filature de la nouvelle Orléans, Galveston, Parmentier en Van Hoegaarden en Cie. Tussen 1897 en 1907 werden de meeste straten ten oosten van de inmiddels opgerichte Westerbegraafplaats aangelegd (onder meer de Mimosa-, Dahlia- en andere bloemenstraatnamen). De Frans van Ryhovelaan (1907) werd de belangrijkste verkeersader samen met de in 1910 getrokken Francisco Ferrerlaan, dwars doorheen het gebied en bebouwd met doorsnee arbeiderswoningen. In 1914 werd nog een nieuwe kerk, de Sint-Vincentius-a-Paulokerk gebouwd in de Maïsstraat⁹. Na de Eerste Wereldoorlog werd NV Union Cotonnière⁸ gesticht uit verschillende spinnerijen. Na een paar fusiebewegingen in de jaren 50-60 veranderde de naam NV UCO. Het projectgebied ligt binnen de terreinen van de voormalige textielfabriek. Eind 2008 besloot NV UCO SPORTSWEAR haar vestiging in de Maïsstraat te sluiten en het bedrijf te vereffenen¹⁰.

3.3.3 Historische kaarten

3.3.3.1 Kaart van Jacob van Deventer (1559)

Jacob van Deventer kan de eerste wetenschappelijke cartograaf van de Nederlanden worden genoemd: hij is de eerste die niet langer de nadruk legt op het picturale karakter van een kaart, maar zich gaat focussen om het werkelijke aanzien van de stad getrouw weer te geven. Gelet op het militaire doel van deze kaarten worden het verloop van het wegennet en de verhoudingen tussen de bouwblokken minutieus aangehouden. Het is wachten tot het einde van de 18de eeuw voor vergelijkbare topografisch nauwkeurige kaarten.¹¹

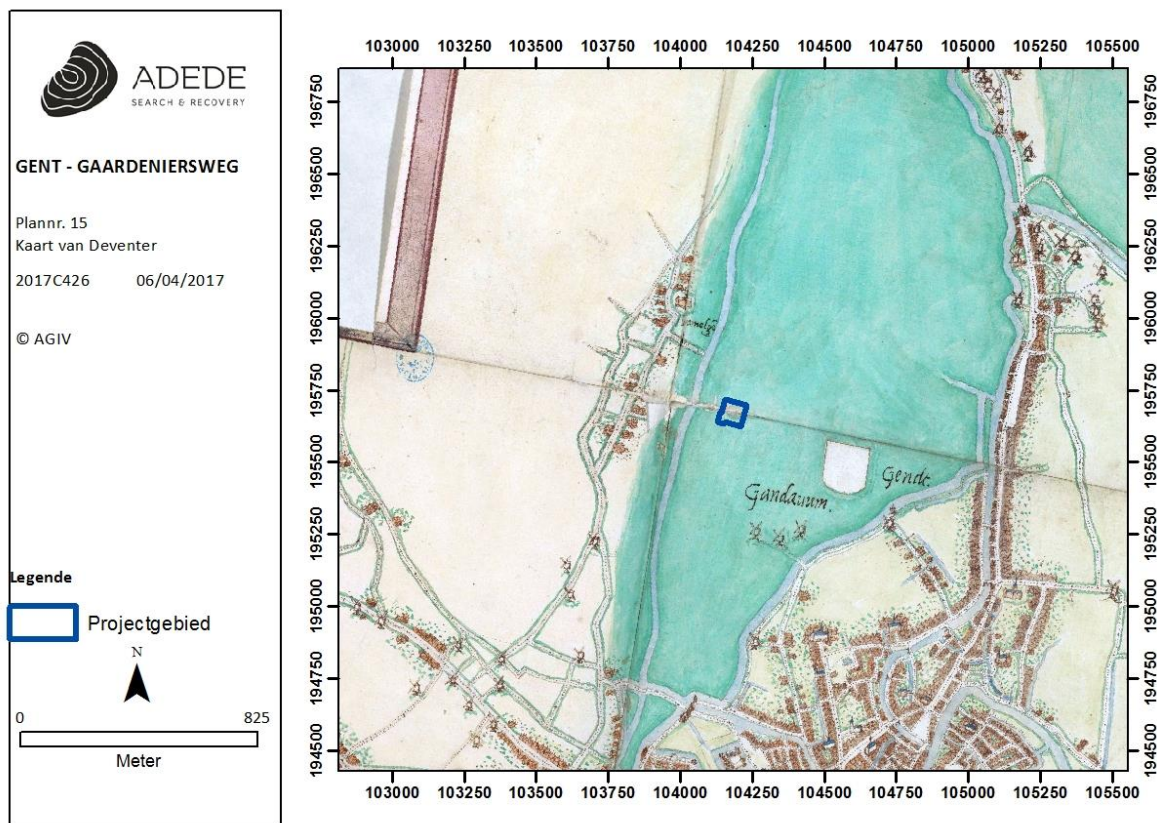
⁸ DECAVELE, J., Honderdvijftig jaar kanaal Gent-Terneuzen, *Gent*, 1977, p. 9-11.

⁹ <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122211>

¹⁰ BRU, M-A, 2016, pp.22

¹¹ A. Capiteyn, L. Charles & M.C. Laleman, *Historische atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst*, Amsterdam, 2007, p. 26-27.

Op de kaart van Deventer is te zien dat het onderzoeksgebied zich bevindt in de Wondelgemmeersen gekenmerkt door een afwezigheid van bebouwing en het Oude Wondelgem meer ten noordwesten gelegen op de drogere zandgronden. Het gebied ligt ingesloten door de gegraven waterlopen De Lieve (westen) en de Sassevaart (oosten).

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Deventer.

3.3.3.2 Kaart van Horenbault (1619)

De kaart van Horenbault geeft een andere situatie weer dan voorgaande kaarten met betrekking tot de onmiddellijke omgeving. Hierop val vast te stellen dat aan de overzijde van de Lieve, ten westen van het onderzoeksgebied, er zich een site met walgracht bevindt (CAI locatie 151257¹²). Het gaat hier om de oude kasteelsite van Wondelgem dat de Sint-Baafsabdij als landheer had (WSH015)¹³. Deze 14^e eeuwse kasteelsite wordt voor het eerst in 1370 beschreven als een tweeledig kasteel met

¹² <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/151257>

¹³ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Gent*, pp.120-121.

een voorhof en grachten. Doorheen de geschiedenis kent het verschillende bouw – en afbraakfases. Op 8 september 1379 wordt het in brand gestoken waarop de Gentenaren verplicht werden het in zijn oorspronkelijke vorm te herstellen. In 1488 werd het echter gesloopt in opdracht van Gent vanuit strategische militaire overweging. Tegen het midden van de 16e eeuw was de site echter opnieuw in gebruik. Mogelijks betreft de afbeelding op de kaart van Horenbault de reeds ruïneuze vorm van de kasteelsite. In 1809 vermeldt de Atlas Piéton & Boutique het perceel als weiland¹⁴. De oude kasteelsite van Wondelgem is te lokaliseren op de plaats van een groots industrieel complex aan de Maisstraat, namelijk de vroegere weverij La Nouvelle Orléans, later onderdeel van de UCO-groep.

Een tweede interessante vermelding op deze kaart is gekend onder het nummer WSH060¹⁵. Op deze locatie ten noordoosten van het onderzoeksgebied is een (ovalen)omwalde kerk te herkennen. De vrij onduidelijke voorstelling van de kerk laat een hypothese naar voor schuiven dat het zich eveneens in ruïneuze toestand bevond. In 1579 werd de oude Sint-Catharinakerk (een 12^e eeuwse Romaanse kerk in natuursteen volgens literaire bronnen) verwoest tijdens de beeldenstorm en niet meer heropgebouwd. Pas in 1683 werd de bouw aangevat van de nieuwe Sint-Catharinakerk waarop de oude kerk volledig zou gesloopt zijn¹⁶. Op de Cai wordt deze locatie vermeld onder CAI locatie 151255¹⁷.

In het westen van het onderzoeksgebied ligt ter hoogte van de huidige nieuwevaart 51, vlakbij de gebastioneerde stadsomwalling een rechthoekige omwalde structuur binnen de Wondelgemmeersen (WSH062¹⁸). Hoewel er van deze structuur vrijwel niets gekend is, er zich geen bebouwing of bewoning voordoet op de kaart, wordt er vermoed dat deze ontmanteld werd voor de aanleg van de gebastioneerde stadsomwalling. Op de Centrale Archeologische Inventaris is de site gekend onder locatienummer 151258¹⁹.

Het onderzoeksgebied lijkt geen deel uit te maken van deze structuren, maar lijkt in het binnengebied van de twee waterlopen te liggen maar is echter wel in gepercelleerde vorm weergegeven op de kaart.

¹⁴ *Idem*

¹⁵ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Gent*, pp.208-209

¹⁶ *idem*

¹⁷ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/151255>

¹⁸ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Gent*, pp.211

¹⁹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/151258>

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Horenbault²⁰.

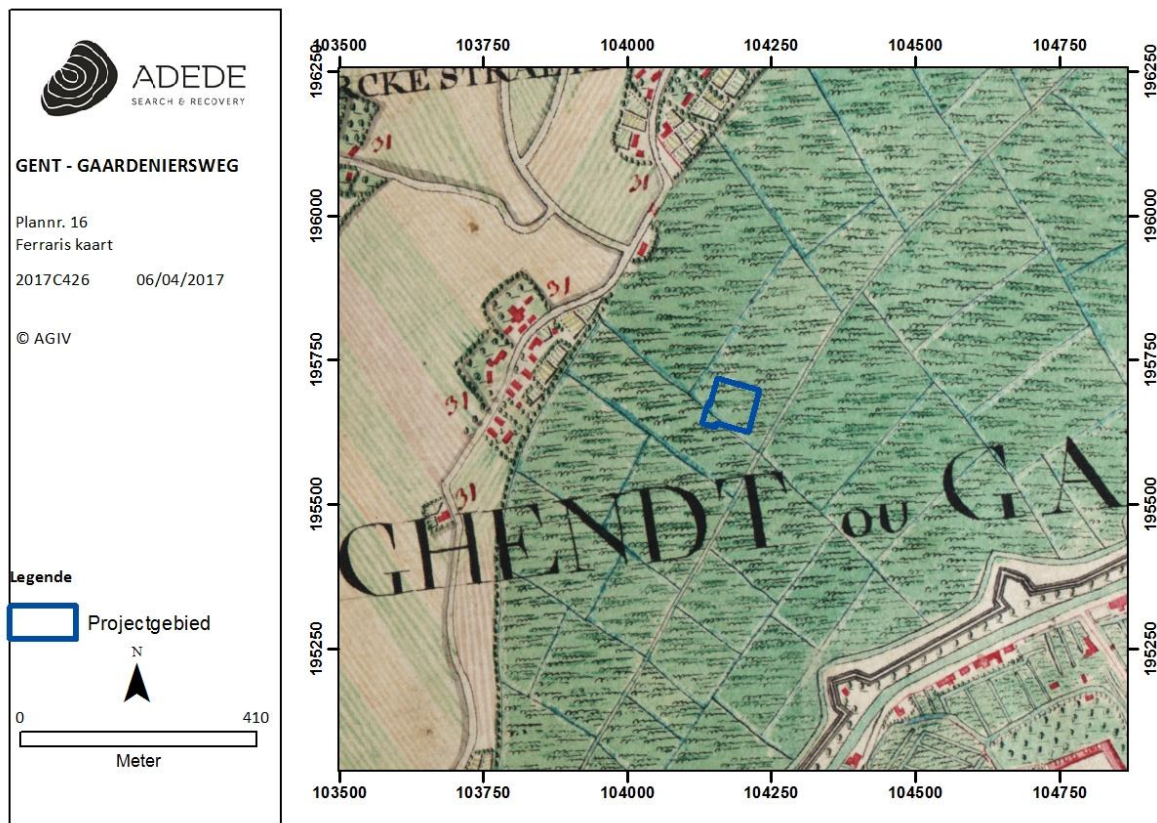
3.3.3.1 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen.²¹

Op de kaart van Ferraris, zoals gegeorefereerd door Geopunt, valt eveneens een moerassige zone vast te stellen waarbinnen geen bebouwing voorkomt. In het westen is er opnieuw bebouwing vast te stellen. Het landschap werd voorzien van irrigatiekanaaltjes.

²⁰ CHARLES, L., LALEMAN, M.C., LIEVOIS, D. & STEURBAUT, P., *Gent*, pp.69

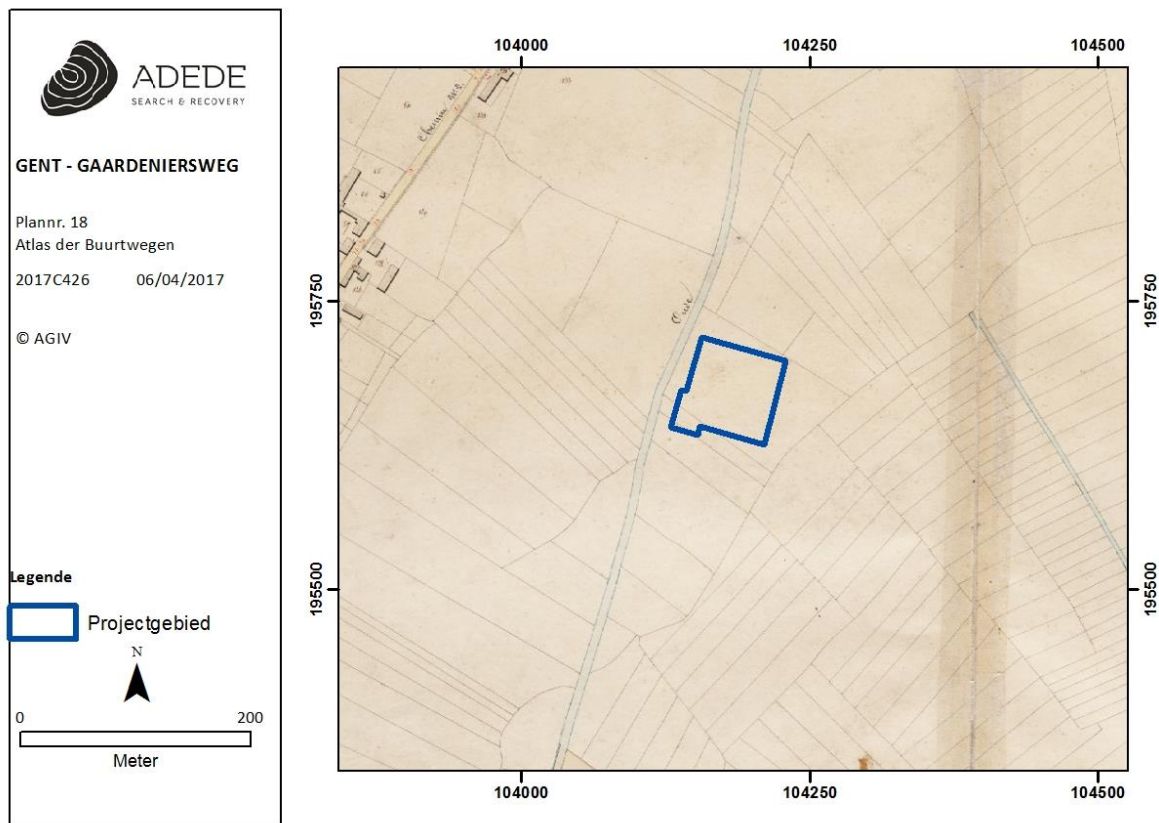
²¹ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.3.1 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Op onderstaand fragment van de Atlas der Buurtwegen valt een gelijkaardige situatie vast te stellen zoals eveneens het geval was bij de voorgaande kaarten. Er is een indeling in verschillende percelen vast te stellen van de Wondelgemmeersen. Opvallend binnen deze percellering is de herkenbaarheid van de walgrachtsites zoals zichtbaar op de kaart van Horenbault.

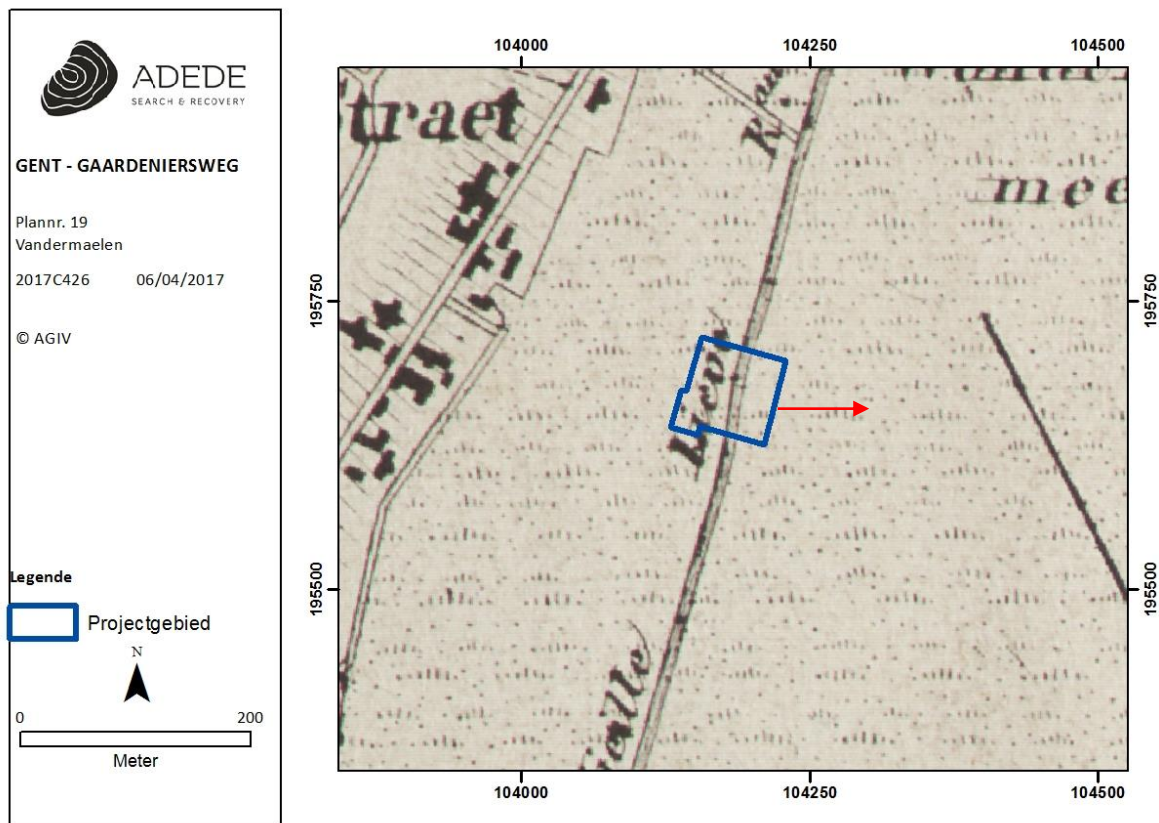

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.3.2 Topografische kaart Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...). Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Hollanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

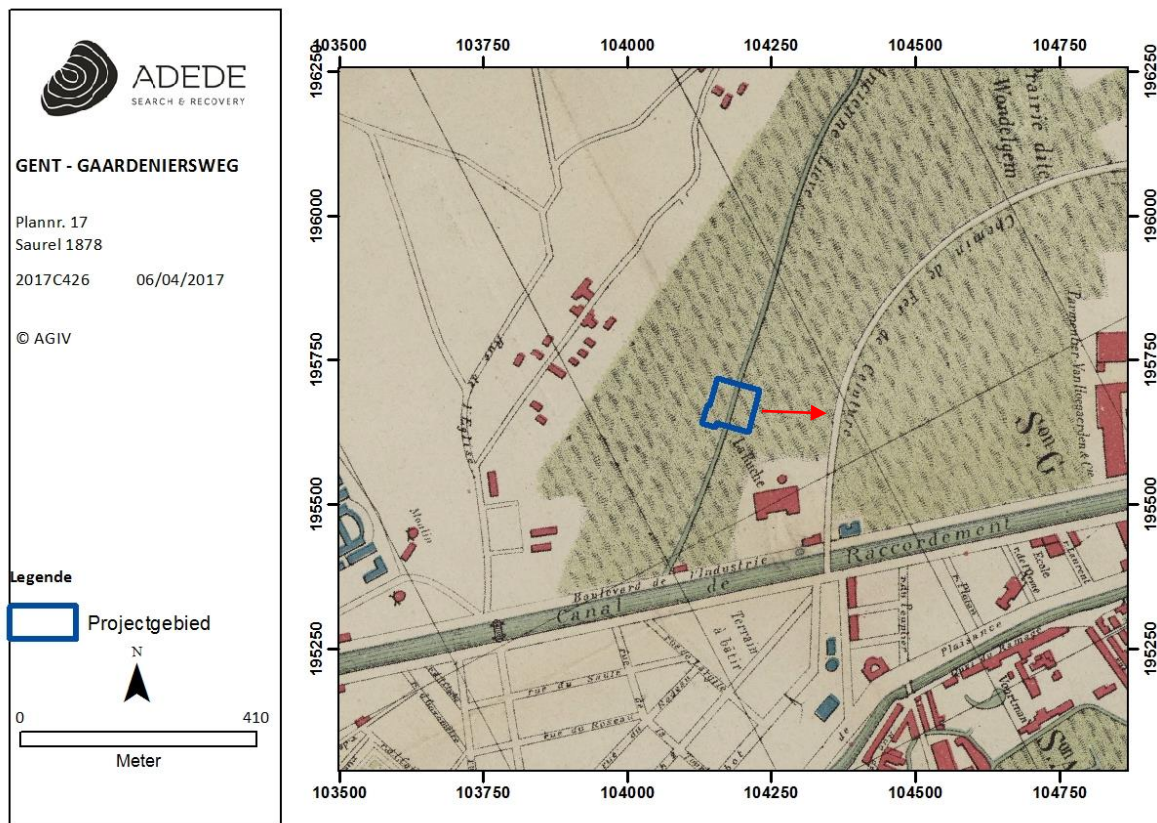
Ook op de kaart van Vandermaelen, zoals gegeorefereerd door Geopunt, is eveneens een verschuiving zichtbaar. Het projectgebied ligt in realiteit iets meer naar het oosten. Het westelijke deel van het projectgebied is onbebouwd. De waterloop in het westen (Lieve) wordt weergegeven de Wondelgemmeersen worden opnieuw weergegeven als nat gebied.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.3.3 Kaart van Saurel 1878

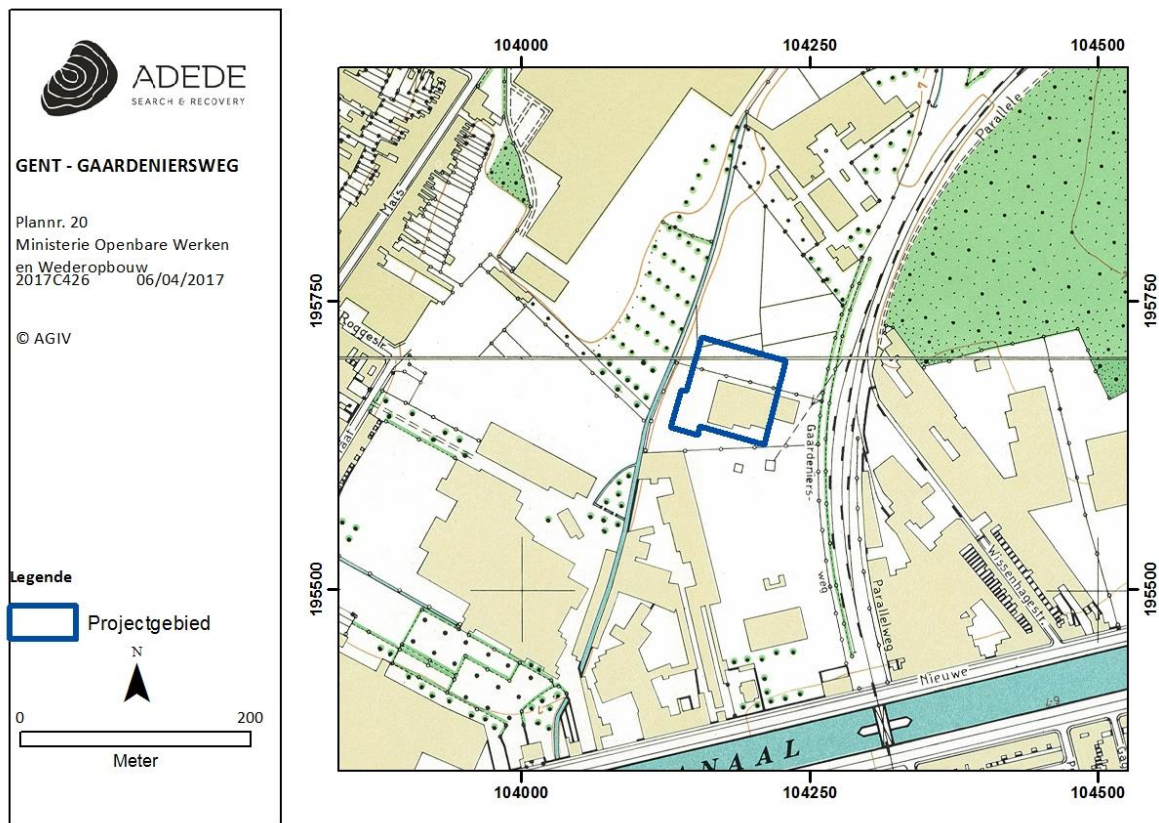
Deze kaart van Saurel geeft voor de eerste maal bebouwing weer in de omgeving van het onderzoeksgebied en binnen de meersen, net ten zuiden van het studiegebied. Door een verschuiving bij het georefereren ligt het onderzoeksgebied meer ten westen dan de werkelijke situatie. Ook de spoorweg ten oosten is reeds herkenbaar op deze kaart.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op het parcellair plan van Gérard.

3.3.3.4 Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw

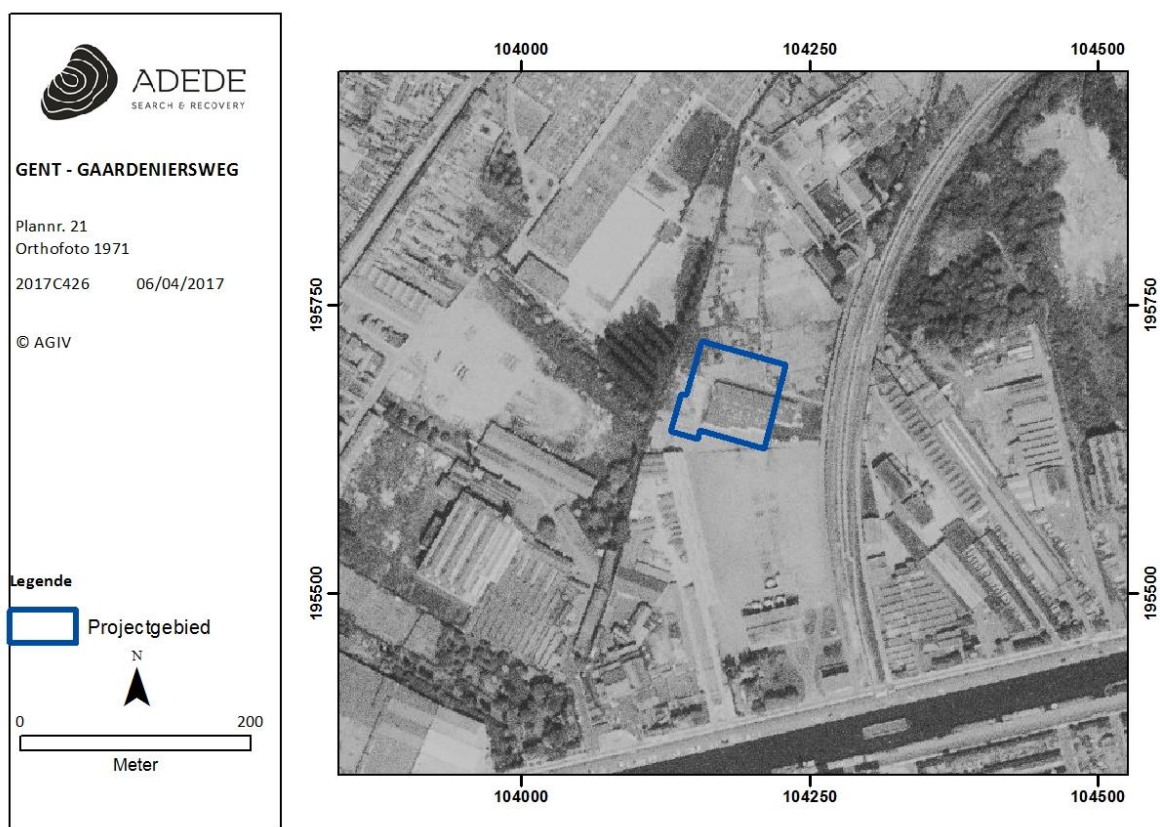
Deze topografische kaart schetst voor de eerste maal bebouwing binnen de contouren van het projectgebied. Qua vorm vertoont het gebouw gelijkenissen met de huidige loods die zal gesloopt worden.

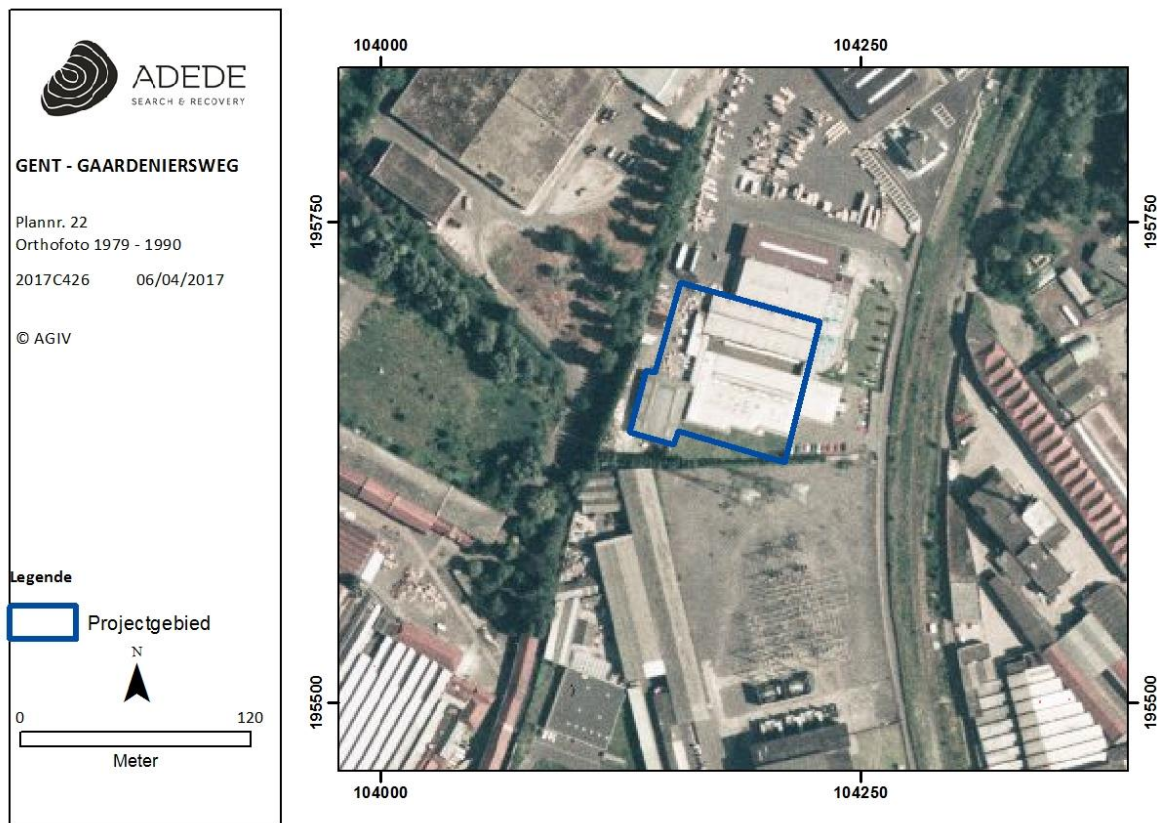
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1873.

3.3.3.5 Luchtfoto 1971 & 1979-1990

De orthofoto uit 1971 toont een gelijkaardige situatie zoals ze te zien is op de kaart van het Ministerie van Openbare werken en Wederopbouw. Het noorden van de voorkomende loods ligt nog steeds braak. Op de foto's uit 1979-1990 echter valt op te merken dat de bebouwing zich heeft uitgebreid in alle richtingen en de tweede loods die zal gesloopt worden eveneens gebouwd is. De situatie zoals op deze orthofoto weergegeven weerspiegelt eveneens de huidige situatie.

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.

Figuur 20. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Binnen het onderzoeksgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, in de nabijheid ervan zijn er echter een aantal archeologische vaststellingen en vermeldingen. CAI locaties 151255, 151257 en 151258 werden reeds bij de kaart van Horenbault beschreven (supra) en zijn indicatoren op basis van deze kaart.

CAI locatie 208575

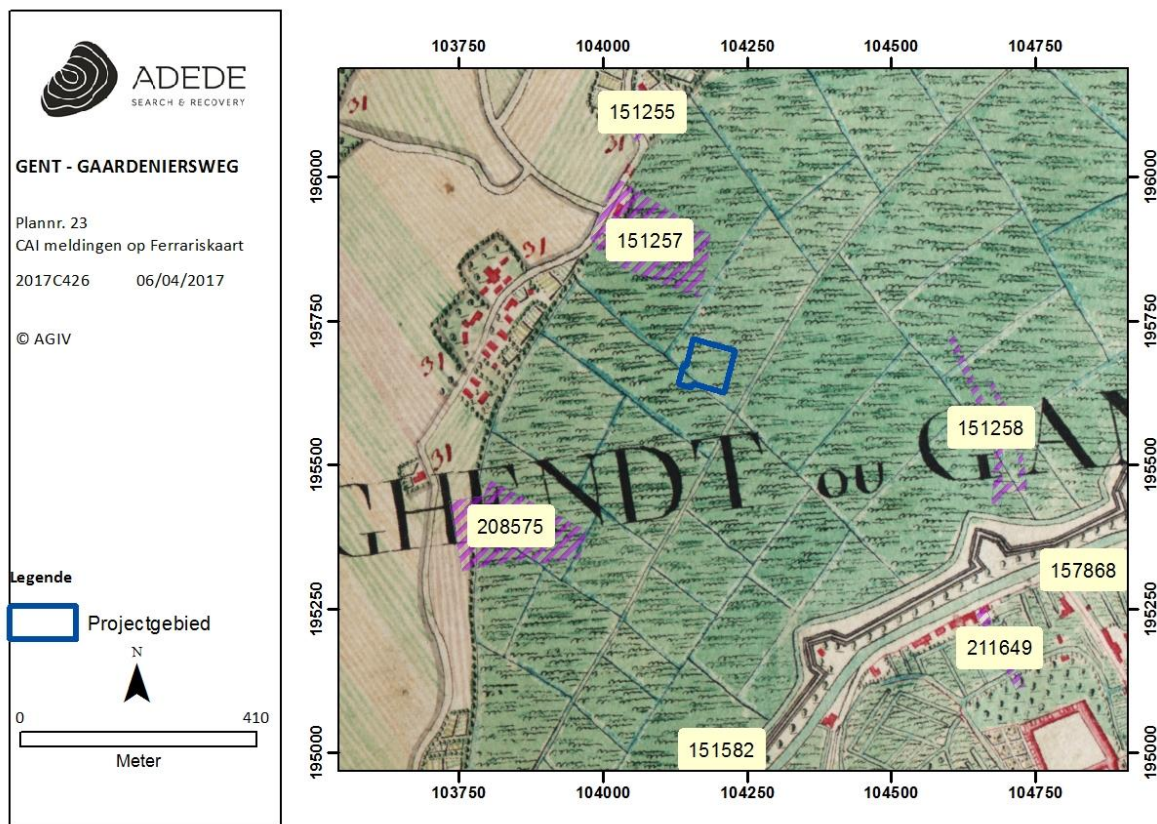
Hoewel er een laatmiddeleeuws spoor met enkele aardewerkfragmenten en een wetsteen werden aangetroffen, kadert het onderzoek uitgevoerd door ADEDE in 2013 voornamelijk binnen de industriële periode waarbij voornamelijk muurresten werden aangetroffen²². Ook deze

²² De Smaele B., Pieters H. 2013

onderzoeksllocatie bevond zich binnen de Wondelgemmeersen waarbij de grens duidelijk zichtbaar was en gekenmerkt werd door een afwezigheid van archeologische restanten.

CAI locatie 157868

Betreft een losse neolithische vondst ter hoogte van de Geuzenberg, meerbepaald een geretoucheerd neolithische kling.

Figuur 21. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

In 2015 werd er door BAAC Vlaanderen een archeologische opgraving uitgevoerd op de terreinen tussen de Zeilschipstraat en de pakketbootstraat. De aanleiding voor deze opgraving was een archeologisch vooronderzoek dat werd uitgevoerd door All Archeo een jaar eerder.

Op deze locatie werden er sporen aangetroffen die teruggaan tot de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en postmiddeleeuwen.

Er werd een kuil met aardewerk aangetroffen uit de late IJzertijd. Voor de Romeinse periode zijn er 4 brandrestengraven aangetroffen waarbij het mogelijk was drie ervan te dateren aan de hand van

aardewerk. Uit de middeleeuwse periode zijn in totaal 8 hoofdgebouwen, zeven bijgebouwen en 5 waterputten aangetroffen²³.

Op de terreinen van de UCO site, gelegen ten westen van het onderzoeksgebied zijn er door de stadsdienst archeologie van Gent enkele niet-gepubliceerde vaststellingen gedaan. Het industriële terrein lijkt opgehoogd geweest te zijn met een zandpakket waarin menselijke resten aangetroffen werden. Hierdoor wordt vermoed dat de aangebrachte grond afgegraven werd rond de voormalige Sint-Catharinakerk met bijhorend kerkhof op de locatie waar tegenwoordig de watertoren zich bevindt²⁴.

ID 18263

Vastgesteld bouwkundig erfgoed Fabriek zogenaamd "Usines Pol Madou". met bijhorende directeurswoning zogenaamd "maison blanche" en heden consulaat van Zweden²⁵

²³ SWAELENS, C., BAYENS, N. & PAWELCZAK, P., 2016

²⁴ BRU, M-A, 2016, pp. 26.

²⁵ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/18263>

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

4.1.1 Archeologische waardering

Aan de hand van de geraadpleegde historische en cartografische bronnen is het mogelijk een accurate inschatting te maken naar de aanwezigheid van archeologische restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Historische bronnen beschrijven het onderzoeksgebied en diens omgeving binnen de Wondelgemmeersen, een nat gebied gekenmerkt door een afwezigheid van bebouwing. Aan de hand van de geraadpleegde cartografische bronnen en de ligging van het onderzoeksgebied lijkt het gebied geen deel uitgemaakt te hebben van de ontwikkeling van Gent, evenmin van het Oude Wondelgem.

Hoewel een melding op de Centraal Archeologische Inventaris handelt over een lithische vondst waargenomen in 1981, bestaat er geen expliciete verwachting naar het aantreffen van steentijdartefactsites. De aan- of afwezigheid van sporen gelieerd aan de periodes vanaf de metaaltijden, Romeinse periode tot aan de middeleeuwen kan aan de hand van het bureauonderzoek niet bepaald worden waardoor hier een algemene verwachting kan gesteld worden.

Gezien de ligging binnen de Wondelgemmeersen, het 20^e eeuwse gebruik van het onderzoeksgebied als industriële site met uitbreidingen doorheen de tweede helft van de 20^e eeuw, gekoppeld aan de gekende waarden en onderzoeken uit de omgeving laten een heel lage tot onbestaande archeologische verwachting vermoeden.

4.1.2 Potentieel tot kennisvermeerdering

Het potentieel tot kennisvermeerdering wordt eerder laag ingeschat. Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat er zich geen bebouwing voordeed binnen de omgeving van het onderzoeksgebied. De huidige situatie is een gevolg van de 20^e eeuwse industrialisatie die heeft plaatsgevonden binnen een ophoging van de oude Wondelgemmeersen²⁶. Hoewel kan vermoed worden dat tijdens het funderen van de nieuwe loods men doorheen deze ophogingslaag zal reiken, zijn er geen indicaties naar de aanwezigheid van archeologische restanten in de ondergrond.

Gezien de ligging van deze geplande ingrepen op historische kaarten binnen een gebied dat gekenmerkt wordt door een afwezigheid van bebouwing en gelegen is in een natte zone bestaat er een lage verwachting tot het aantreffen van archeologische restanten.

²⁶ Zoals vastgesteld door de Stadsdienst archeologie Gent bij nabijgelegen onderzoek

Bijkomend kan er reeds een verstoring vermoed worden veroorzaakt tijdens de bouw van de bestaande loodsen ter hoogte van hun fundering. Het potentieel tot kennisvermeerdering van het onderzoeksgebied wordt bijgevolg heel laag tot onbestaande ingeschat.

4.1.3 Afweging verder onderzoek

Het bureauonderzoek uitgevoerd door ADEDE bvba heeft aangetoond dat er een lage verwachting bestaat naar het aantreffen van archeologische restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Door de geplande ingrepen zal het potentiële bodemarchief echter verstoord worden ter hoogte van de geplande fundering. Anderzijds wordt er geen specifieke verwachting geponeerd zoals eerder beschreven.

In de Code van Goede Praktijk worden verschillende achtereenvolgende onderzoeksmethodes voorgesteld teneinde de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Volgens de CGP, “§5.3 Bepalen van de onderzoeksstrategie” dienen vier criteria in overweging genomen te worden voor het bepalen van de verdere onderzoeksstrategie: Mogelijk, nuttig, schadelijk en noodzakelijk. Hoewel vervolgonderzoek noodzakelijk wordt geacht, zijn niet alle mogelijke onderzoekstechnieken noodzakelijk uit te voeren.

Om de verstoringsgraad van de bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan kan een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd worden ter hoogte van de geplande werken. Dit dient te gebeuren met het oog op het vaststellen van de opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap. Aan de hand van een verkennend en/of waarderend archeologisch booronderzoek kan de aanwezigheid en de staat van mogelijk aanwezige archeologische sporen worden nagegaan. Een landschappelijk bodemonderzoek verschaft niet voldoende informatie voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Hetzelfde geldt voor een verkennend en/of waarderend archeologisch booronderzoek. Een bijkomende reden is dat dit onderzoek zijn potentieel ten volle benut op steentijdsites, maar aangezien hier geen specifieke verwachting naar bestaat, dient er gekeken te worden naar andere methodieken. Geofysisch onderzoek (GPR) biedt mogelijkheden om een zicht te krijgen in de verticale bodemopbouw en mogelijk aanwezige massieve resten zonder een ingreep in de bodem uit te voeren. Met behulp van magnetometrie kunnen ook metalen objecten in de bodem worden opgespoord. Geofysisch onderzoek heeft echter als nadeel de hoge kostprijs, die hier niet opweegt tegenover de mogelijke hieruit voortvloeiende kenniswinst, alsook de complexe verwerking van de gegevens en het feit dat de verkregen data tevens door bijkomend veldwerk, met bodemingrepen, dient gestaafd te worden.

Een laatste mogelijkheid om de diepte van het archeologische niveau te bepalen is door middel van proefsleuven en/of -putten. Hierdoor kan tevens een inzicht verkregen worden in de aard, en staat, van de eventueel aanwezige resten in het projectgebied en de verstoringsgraad van de bodem. Hoewel het projectgebied gelegen is binnen een stedelijke context, is er geen specifieke verwachting naar de aanwezigheid van bebouwing binnen de zone waar ingrepen zullen plaatsvinden waardoor proefsleuven meer wenselijk zouden zijn. Gekoppeld aan het lage kennisvermeerderingspotentieel van verder onderzoek enerzijds, de vermoede veroorzaakte verstoring door de huidige loodsen anderzijds zorgen er voor dat de kostprijs van deze methode niet kan verantwoord worden. Hierdoor acht ADEDE bvba het niet wenselijk om verder vooronderzoek uit te voeren.

4.2 Besluit breed publiek

De opdrachtgever plant de afbraak van een tweetal loodsen binnen het onderzoeksgebied waarna er een nieuwe functionelere loods zal opgericht worden. Ten behoeve van het bekomen van een stedenbouwkundige vergunning werd door ADEDE bvba een bureauonderzoek uitgevoerd om het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied in te schatten. Historische kaarten en bronnen schetsen het gebied echter binnen een doorheen de geschiedenis natte omgeving die gekenmerkt werd door de afwezigheid van bebouwing. Hoewel de geplande werkzaamheden mogelijks de ondergrond verstoren ter hoogte van de geplande funderingen zal dit gebeuren binnen een omgeving waar geen specifieke verwachting bestaat tot het aantreffen van archeologische restanten enerzijds en vindt dit plaats binnen een (deels) geroerde zone door de aanleg van de funderingen van de huidige loodsen waardoor ADEDE bvba het potentieel op kennisvermeerdering lager inschat dan de kost die een eventueel vervolgonderzoek met zich zou meebrengen. Er wordt bijgevolg geen vervolgonderzoek geadviseerd.

5 Bibliografie

- Bru, M-A, 2016, Archeologienota 2016I97, Maïsstraat, UCO-site.
- Capiteyn, L. Charles & M.C. Laleman, Historische atlas van Gent. Een visie op verleden en toekomst, Amsterdam, 2007, p. 26-27.
- L. Charles, Laleman, M.C., Lievois, D. & STeurbaut, P., Van walsites en speelhoven. Het Vrije van Gent bij Jacques Horenbault (1619), Gent, 2008.
- L. Charles & M.C. Laleman, Het Gent Boek, Gent, 2006, p. 138 ;p. 143 & J. Decavele, De eeuwenoude Gentse zeehavenambitie, Gent, 2010, pp. 1-2.
- L. Charles & M.C. Laleman, Het Gent Boek, Gent, 2006, p. 51. & M.C. Laleman et al., Het Panoramisch Gezicht op Gent 1534, Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis & Oudheidkunde te Gent, nr. 68, 2014, Gent, p. 167.
- De Smaele B., Pieters H. 2013: Archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem op de site Filature du Rabot te Gent (prov. Oost-Vlaanderen), Adede Archeologisch Rapport 46, Gent.
- J. Decavele, De eeuwenoude Gentse zeehavenambitie, Gent, 2010, pp. 1-2.
- J., Decaevele, Honderdvijftig jaar kanaal Gent-Terneuzen, Gent, 1977, p. 9-11.
- SWAELENS, C., BAYENS, N. & PAWELCZAK, P., Evaluatieverslag: Archeologische opgraving Gent, Zeilschipstraat, (BAAC Vlaanderen Rapport), Bassevelde, 2016.

Internetbronnen:

- <https://cai.onroenderfgoed.be/>
- <http://www.gentblogt.be/2014/07/11/89438>
- http://historic-cities.huji.ac.il/mapmakers/braun_hogenberg.html
- <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122210>
- http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf
- <http://www.oudedokken.be/oude-dokken/geschiedenis/>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/37/Braun_Gent_UBHD.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/27/Ghent_by_Jacob_Van_Deventer%2C_BN_1.jpg
- <https://stad.gent/wondergem/over-de-wijk/geschiedenis-van-wondergem>
- <http://www.geopunt.be/>
- <https://dov.vlaanderen.be/>

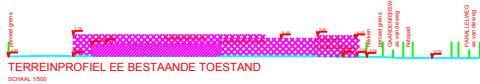
6 Lijst van plannen

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Topografische kaart	1:1	Digitaal	06/04/02017
0002	Orthofoto 2016	1:1	Digitaal	06/04/2017
0003	Kadasterkaart	1:1	Digitaal	06/04/2017
0004	Verstoorde zones	1:1	Digitaal	06/04/2017
0005	DHMOVII DTM	1:1	Digitaal	06/04/2017
0006	DHMOVII DTM Detail met hoogtelijnen	1:1	Digitaal	06/04/2017
0007	Tertiair geologische kaart	1:1	Digitaal	06/04/2017
0008	Quartaar geologische kaart	1:1	Digitaal	06/04/2017
0009	Bodemtypekaart	1:1	Digitaal	06/04/2017
0010	Potentiële Bodemerosie	1:1	Digitaal	06/04/2017
0011	Erosiegevoeligheidskaart	1:1	Digitaal	06/04/2017
0012	Landgebruik	1:1	Digitaal	06/04/2017
0013	Gewestplan	1:1	Digitaal	06/04/2017
0014	Stadsomwalling en stadspoorten	1:1	Digitaal	06/04/2017
0015	Deventer	1:1	Digitaal	06/04/2017
0016	Kaart van Ferraris	1:1	Digitaal	06/04/2017
0017	Kaart van Saurel 1878	1:1	Digitaal	06/04/2017
0018	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	06/04/2017
0019	Topografische kaart Vandermaelen	1:1	Digitaal	06/04/2017
0020	Ministerie Openbare werken en Wederopbouw	1:1	Digitaal	06/04/2017
0021	Orthofoto 1971	1:1	Digitaal	06/04/2017
0022	Orthofoto 1979 - 1991	1:1	Digitaal	06/04/2017
0023	CAI meldingen	1:1	Digitaal	06/04/2017

7 Lijst van figuren

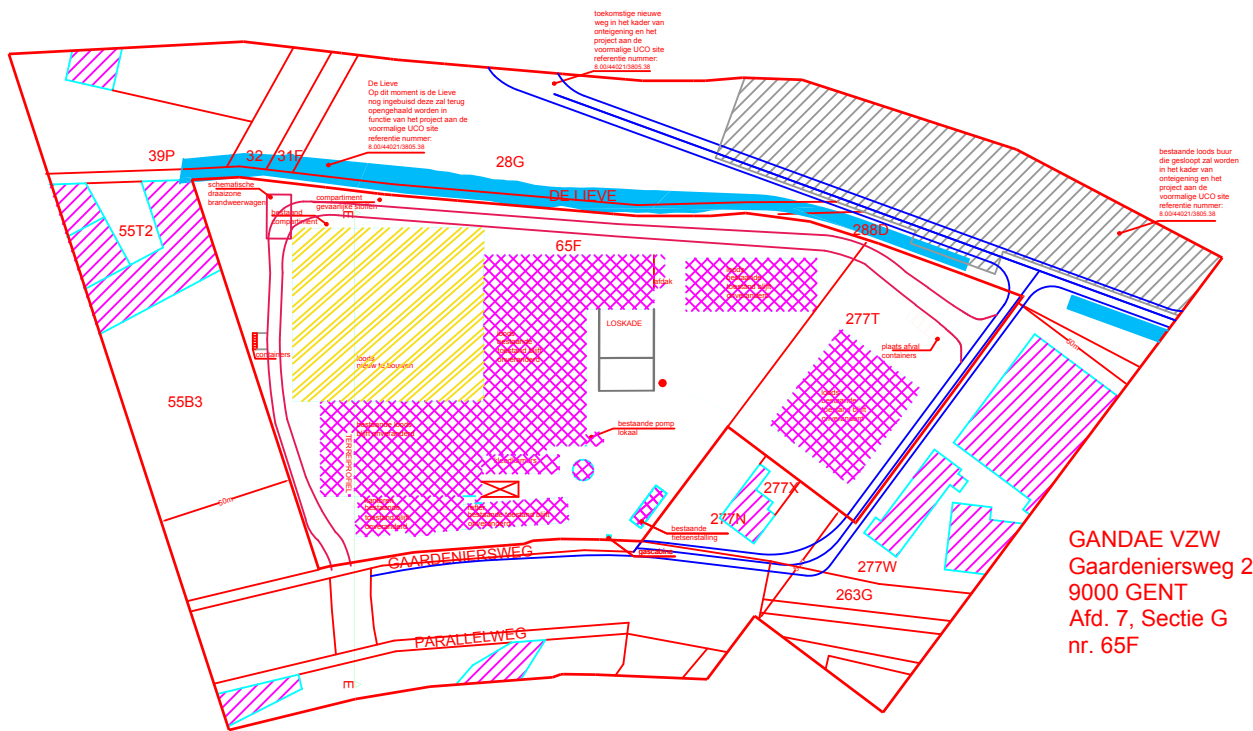
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 18 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 19 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 20 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 22 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruikskaart.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied met aanduiding stadsomwallingen en -poorten	- 29 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Deventer.	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Horenbault.	- 34 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 35 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 36 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 37 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op het parcellair plan van Gérard.	- 38 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van België uit 1873.	- 39 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.	- 40 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de orthofoto uit 1971.	- 41 -
Figuur 21. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 42 -

8 Bijlagen

ONTWORPENTOESTAND

SCHAAL 1/1000

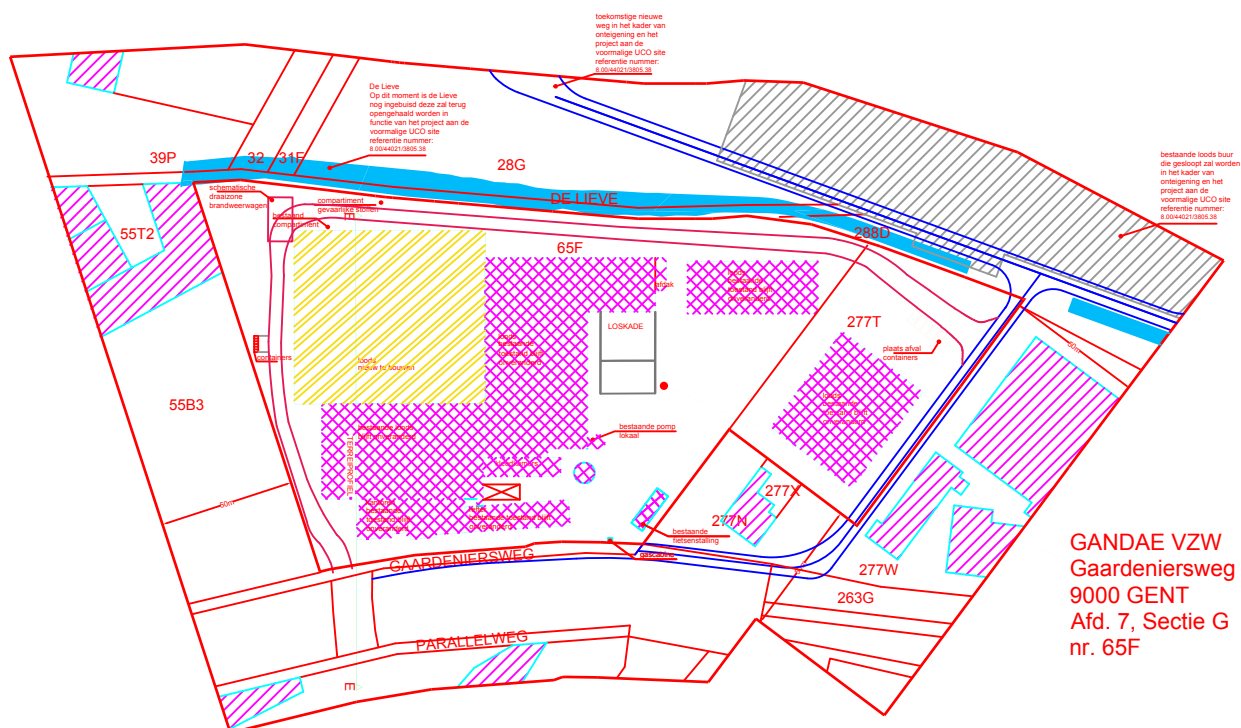
GANDAE VZW
Gaardeniersweg 2
9000 GENT
Afd. 7, Sectie G
nr. 65F

OMGEVINGSPLAN ONTWERPEN TOESTAND
SCHAAL 1/1000

ONTWORPENTOESTAND

SCHAL 1989

GANDAE VZW
Gaardeniersweg 2
9000 GENT
Afd. 7, Sectie G
nr. 65F

OMGEVINGSPLAN ONTWERPEN TOESTAND

SCHAAL 1/1000

